

CHAYEINU

Shabbos Initiative

פרשת תרומה תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-6	Parshah Riddles
7-8	Life of Truth Story
9	Nosei B'ol – Teaming Up
10	Shabbos Halachah Initiative
11-12	Halachah Q&A
13-18	Rav Kalman Krohn Stories
19	Comic
20-25	Nefesh Shimshon
	גליונות
26-29	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
30	הלכות לסעודת שבת
31-32	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
33-34	הג"ר דוב לנדא שליט"א
35-36	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
37-38	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
39-40	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
41-42	הג"ר שמעון גלאי שליט"א

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל
לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא
יהודית בת שרה הינדא, תינוק בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה
Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת תרומה תשפ"ד

A Bris Milah in Russia

R' Yaakov Epstein was well known for his *chessed* and *hachnasas orchim*. Many guests passed through his home. At the time, he was living in Communist Russia, in which Torah and mitzvos were forbidden.

A Yid cannot live without Torah, and a *chaburah* was arranged where they would learn secretly from 12-4 AM every night. One day, a distant relative who had drifted away from Torah and was a powerful figure in the KGB appeared at his house holding a package. Surprisingly it turned out to be a baby. He told them that this was his son born from a Jewish mother who was no longer around. He told them that he is unable to sleep at night and is convinced that this is because he hadn't given his baby a *bris milah*. He wasn't willing to risk his high position in order to do this mitzvah, so he begged the Epsteins to watch the baby and give him a *bris* when they would have a chance. Of course this was a tremendous risk.

They agreed to do this mitzvah, and immediately tried their hardest to soundproof their home, so no one would realize that they had a baby that they were planning on giving a *bris*. Every time the baby seemed about to cry, Mrs. Epstein dropped everything in order to attend to it. This went on for many weeks as they had to make sure conditions were right because of the dangers involved.

Finally, to their great satisfaction, there was a window of opportunity and quietly they went ahead with the *bris*.

A while later their relative came to pick up his baby. He was very grateful and said, "Any time you are in a situation that requires my help, just call this number and leave your name. Don't say any details because you never know who may be listening. I'll call you back as soon as I can."

A while later, the entire *chaburah*, including Rabbi Epstein, was rounded up by the K.G.B. and sent to Siberia. They were accused of revolutionary activities, a favorite trick the K.G.B. used as an excuse to persecute Yidden who held on to the Torah.

Mrs. Epstein found the napkin on which their relative's number had been written, and called him out of desperation. He called her back and said, "I'll see what I can do." Time went on and for a very long time they didn't hear anything from their husband/ father.

On Rosh Hashanah morning a wagon pulled up carrying two unrecognizable men, whom they finally realized were R' Epstein and a friend. Their *payos* and beards had been forcibly shaven off and they looked like skeletons because they had so little to eat.

R' Epstein explained what had happened. Twenty-four men had been sentenced to the firing squad and had been assigned a number from one to twenty-four. They were lined up in that order, and the firing squad started to shoot them one by one. R' Epstein had been given the number twenty-three. His eyes were closed and he was reciting *viduy*. The fear was indescribable.

Suddenly a voice rang out, "Stop! Stop! Release the rest of the prisoners!"

SEUDAH STORIES

פרשת תרומה תשפ"ד

R' Epstein opened his eyes and to his great sorrow he saw that twenty-two of his friends had been killed *al kiddush Hashem*. Only he and prisoner number twenty-four were left. The Epsteins were always thankful for this tremendous *nes*. It can possibly be attributed to the *chessed* and *mesirus nefesh* they had to help their relative, and for *bris milah*.

Bounced Checks

Yaakov, was making a wedding and had worked out to have exactly enough money in his bank account to cover all of the wedding expenses. He brought a bundle of checks with him on the night of the wedding to pay the caterer, the band the florist and so on. During the night, he realized that he had misplaced one of the checks, but he had brought extra ones, so he just wrote out a new one.

A few days later, Yaakov discovered that some of the checks from the wedding night had bounced because there was not enough money in his bank account. He couldn't believe it; he had been so careful to have sufficient funds to cover everything. He went down to the bank and saw a check made out for five thousand dollars deposited into the account of Mr. Cohen. It was the missing check! It appeared that Mr. Cohen had made out the check to himself.

Yaakov couldn't believe it. Mr. Cohen was his friend from *shul*. How could he steal like that? But Yaakov acted the way a Jew is supposed to. He didn't tell anybody about it, not even his wife. He made no negative comments and spoke no *lashon harah*. He decided to call Mr. Cohen personally. The first time he called, there was no answer. The second and third time, also no answer. But he was patient and finally got in touch with him. Yaakov asked him how things were going. Mr. Cohen responded, "Actually not so great. Somebody stole my identity and is charging things in my name. It's a very big mess. I'm here with the police now."

Yaakov realized that Mr. Cohen was innocent. He didn't steal that check; it was the thief that stole his identity. It had looked so clear that Mr. Cohen was guilty. But, because Yaakov gave him the benefit of the doubt, he didn't badmouth him, and their relationship remained as strong as ever.

Can't Watch Jews Fight

Rav Dovid Yitzchok Eizik Rabinowitz *zt"l*, known as the Skolya Rebbe, was known for many great things. One that stood out was his *ahavas Yisrael*, his love for another *yid*. One day in his *Bais Medrash* in Boro Park, there were two *yidden* arguing. It got louder and louder, until it got a little physical, and it led to one *yid* raising his hand against the other. Just then the Rebbe walked into the *Bais Medrash* and witnessed the *yid* smack the other *yid*. The Rebbe could not believe what he had seen, and let out a loud scream "Oy!" and collapsed. The Rebbe was rushed to the hospital. After all the tests that were done, the doctors said that the Rebbe had a heart attack. His sensitive heart, beating with *ahavas Yisrael*, just couldn't tolerate two Jews fighting.

Meeting the Rosh Yeshiva

I know someone who waited some time (a good few years) until he was *bentched* with children. He was close to Rav Shach *zt"l* who told him that whenever he was down and felt like he needed a bit of *chizuk* he should come over to him, and Rav Shach would attempt to be *mechazek* him. That alone is *gevaldig ahavas Yisrael*, as the venerable *Rosh*

SEUDAH STORIES

פרשת תרומה תשפ"ד

Yeshiva was by then carrying the mantle of leadership of *Klal Yisrael*, and to show care and concern and to 'shpir mit' even individual people is very unique!

One day after morning *seder*, this *yungerman* went over to Rav Shach in *yeshiva* and asked him if he could come for some *chizuk*. The *Rosh Yeshiva* didn't want to talk to him in public, so he told him to come later that day at an agreed time to his apartment. The *yungerman* thanked Rav Shach and made his way home. When he was nearly home someone tapped him on his shoulder. He turned around to see one of Rav Shach's men – out of breath – who had obviously run after him. He told the *yungerman* that Rav Shach was coming after him – he has something to say to him and was following him. The *yungerman* ran back to the *Rosh Yeshiva* who was by then half way down the stairs of the building of his apartment and ran over to the *Rosh Yeshiva*. Rav Shach said to him "*Ich hob fargessen eich tsu zogen az du zolts brengen dein rebetzen oich*" (I forget to mention that you should bring your wife as well.)

The fact that the *Rosh Yeshiva* did not forget that the wife also needs *chizuk* and for her a personal visit to the *Gadol Hador* would mean so much shows the epitome of *ahavas Yisrael*.

Changing His Route

Rav Isser Zalman Meltzer, the *Rosh Yeshiva* of *Yeshivas Eitz Chaim*, was a very organized and punctual person. His neighbors were accustomed to seeing the *Rosh Yeshiva* on his walks from his home in the *Nachlaot* neighborhood of *Yerushalayim* to the *Yeshiva* on *Rechov Yaffo*. His route would take him through the *Machane Yehuda* market place as that was the shortest route between his house and *Yeshiva*.

As the years moved on, Rav Isser Zalman got older and his gait slower, yet he insisted on maintaining his regular schedule. However, he was now accompanied on his walks home from *Yeshiva* by *bochurim* from the *Yeshiva* who would take advantage of the special time they had with him to speak with him in learning.

After a while, the *bochurim* noticed that although the *Rosh Yeshiva* always kept the same schedule as well as the same walking route, nevertheless, every few days he would change his route home a little and use a different route to exit the *Machane Yehuda* market place.

After a few times of observing this, one of the *bochurim* mustered the courage to ask Rav Isser Zalman as to why he changed his route ever so slightly every few days.

His response electrified them. He explained that one of the merchants in the market place would allow his chickens to roam free in the area in front of his stall.

"How can I walk next to the chickens while they are running all over the place looking for food? My walking next to them would disturb their eating. My need for the shortest route home does not trump the right of the chickens to eat undisturbed. Therefore, on the days that this chicken merchant comes to the *Machane Yehuda* market, I simply avoid that area and take a different route. It's not such a big deal. It's the right thing to do."

PARSHA CHALLENGE

פרשת תרומה

1. List at least one connection the numbers 1-13 have with the משכן.
Who knows 1? I know 1! 1 is 'ה.
Who knows 2? 3? 4? 5? 6? 7? 8?¹ 9?² 10? 11? 12? 13?³
2. What is mentioned numerous times in every פרשה but in this week's פרשה it is only mentioned once?
3. List six things in the משכן that were square.⁴
4. Which לאו is found in this week's פרשה?⁵
5. Out of the six המקדש כלי, which two similarities were unique to the ארון, the מזבח הזהב and the שולחן?
6. The name of which person from the מגילה (although with different נקודות) is found in this week's פרשה? (Submitted by a choshuve bochur)
7. There were a number of us in משכן,⁶
Most of our kind were only able to keep cling to דבר שבקדושה temporarily,
However, I and another were able to do so permanently.
We are mentioned in this week's פרשה.
Who are we?
8. I am the least חשוב of the three,
I was used during קרח's rebellion,
I was used to form something similar to my name,
I am mentioned as one of the bounties of ארץ ישראל ,
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?

Need a hint?

¹ It has a connection with the קרשים

² It has a connection with the מנורה

³ Found in the first ten פסוקים

⁴ Some are כלים, some are locations, some are curtains

⁵ It is regarding a כלי המשכן

⁶ eight of us in the מקדש

Answers

- 1) 1 is ה'
2) 2 are the ידות, בדים, כרובים, לחות, length of the שלחן, and the height of the הזהב.
3) 3 are the boxes of the ארון, the amount of coverings of the משכן - according to one שיטה, the three entrance curtains, the three areas in the מקדש, and the height of the החיצון.
4) 4 are the טבעות, the width of the יריעות, the amount of coverings of the משכן - according to one שיטה, the עמודי מסך החצר, עמודי הפרכת, and the מזבחות on the קרנות.
5) 5 are the בריחים on each side of the משכן, the length and width of the החיצון, the מסך האהל, and the number of parts to three of the halves of the יריעות.
6) 6 are the branches of the מנורה, the primary כלים of the מקדש, and the number of parts to one of the halves of the יריעות.
7) 7 are the נרות of the מנורה.
8) 8 are the קרשים on the מערב, and the number of all the בדים in the מקדש.
9) 9 are the פרחים on the מנורה.
10) 10 are the amount of the parts to the האהל, the height of the קרשים, the height of the ארון, and the width of the משכן and the length of the מכסה on top of the משכן.
11) 11 are the amount of the parts to the המשכן, and the כפתורים on the מנורה.
12) 12 are the לחם הפנים and the width of the exterior of the משכן.
13) (25:2) רש"י says there were 13 items needed for the donation of the משכן and according to the opinion that the בריח התיכן went around the entire משכן (and in שבת and תרגום יונתן בן עוזיאל) there were 13 בריחים in total. (Number 13 was submitted by Y. Tawil): צח:
2. A שם ה'
3. 1-2) Two מזבחות 3) The קודש הקדשים 4) The מסך המשכן 5) The פרוכת 6) The חושן (when folded).
Bonus Answers: 7) The עזרה (the area in front of the משכן was 50x50) 8-9) Each of the לוחות (דף יד).
4. ארון בדים - Not to remove the בדים from the ארון (כה, טו).
5. 1) They had a זר 2) They were made with gold and wood 3) They had gold rings
6. ושתי טבעת וגוי (כה, יב) - ושתי
7. Who are we? The בדי הארון
8. Next week...

Last Week's Riddle:

My name has a connection to כרפס,	- It written next to it
My name is found in the מגילה.	- חור כרפס ותכלת -
My father and I stood up for ה' honor,	- עגל by the מרגלים and I by the כלב father -
My grandson enabled the שכינה
to rest with ישראל.	- משכן built the בצלאל -
I am mentioned in this week's פרשה.	
Who am I?	- חור -

לרפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לעיני שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.
© כל הזכויות שמורות

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The following story brings out the נְסִיוֹנוֹת that were prevalent in Europe in the early 1900's, and the sense of אַחֲרִיּוּת one *Rav* had for his קהילה.¹ Our story begins in a typical Hungarian town. In a way, it was a beautiful example of blossoming *Yiddishkeit*. The *Rav* was a great בַּעַל דְּרָשׁוֹן and a warm person with many חֲסִידִים. A shine seemed to emanate from his face. They had a little תַּלְמוּד תּוֹרָה that kept running out of space because the קהילה was growing so rapidly. There was also a יִשְׁבֵּה גְדוֹלָה. This קהילה had a lot to be proud of, but they also had a lot not to be proud of. As the epidemic of the *haskala* began to weave its way into communities throughout Europe, this town was affected as well. Not only was the reform movement planting its seeds for the ultimate חֲרָבָה, there were many others as well. There were communist parties that were specifically trying to attract *Yiddishe* children. Extreme *shomer hatza'ir* groups were determined to bring people to אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל minus their *Yiddishkeit*. A parent in this little town had a lot to hope for and a lot to be scared of.

Zalmen Leib, Zelda and their seven children lived in that town. They were a wholesome family, but they were very poor. One year, with winter fast approaching, Zalmen Leib's *rebbezin* came to the *Rav* with all her little children in tow. She marched into his office and yelled, "*Rebbe* we are from your most loyal חֲסִידִים! Have רַחֲמָנוּת on us, we have nothing!" Later that day, between מְנַחֵם and מַעֲרִיב, the *Rav* summoned Reb Zalmen Leib, handed him some money and said, "Do you see this money? It's not צְדָקָה. We will refer to it as *hatzlacha* money. Invest it in your business. You will have much הַצְלָחָה!" Reb Zalmen Leib didn't want to take it, but the *Rebbe* insisted, and he eventually gave in. Zalmen Leib invested it in business, and it soon became very clear that his מַצְלָח was changing much for the better.

When Zelda and Zalmen Leib came to the *Rav* the next ראש השנה to thank him, the *Rav* had more than just a *you're welcome* to answer. "I must warn you," the *Rav* said caringly, "as רַחֲמָנוּת had הקדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא and רַחֲמָנוּת begins to shine your way, you must not forget your previous ways. The same level of צְנִיעוּת in your house must be upheld. The same pure אֱמוּנָה in הוּא בְּרוּךְ הוּא, cannot be compromised under any circumstances." Zalman Leib turned red in the face. "*Rebbe*, do you have to tell me this?" "אֵין מְזַדְדִין אֶלָּא לְזָרִיזִין," the *Rav* responded, "we try to encourage only those that are already encouraged because that's when it really works. I am just concerned that perhaps with your new found wealth, things may change. There may be different נְסִיוֹנוֹת, that have not been there until now. I want to make sure that things stay just the way they are."

Reb Zalman Leib threw himself into his business and Zelda would help as well. They hired help for their children. Their business continued to grow and they became wealthier and more prominent in their community. Zelda and her daughters had different aspirations now. They would travel to the large city to buy their clothing which now had to be with the times. As time went on, the צְנִיעוּת and attitude of their daughters was deteriorating. When the *Rav* recognized that this was happening, he sent a שְׁלִיחַ to their house to remind Zelda about their promise. They had said they would remain the same type of wholesome family that they always had been. However, they continued to sink. Zelda was very strongminded, and Zalmen Leib didn't have the courage to stand up to her. Neither Zelda nor Zalmen Leib were careful about what kind of friends their children had, or what type of books they read. As far as Zelda was concerned it was okay for her daughters to go to the theater with friends. "It's a different world out there," Zelda would say, "we can't raise our children like twenty or thirty years ago." Zalmen Leib was basically apathetic to

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* story #29, Dial-A-Shiur, originally from *Licht Shtralen*

the situation at home. Every once in a while, he was infuriated to the point where he would make his statement, but he would never persist. He wouldn't take out any time from his work for his children. He attributed his indifference at home to maintaining *שְׁלוֹם בַּיִת*, but he had yet to learn what true *שְׁלוֹם בַּיִת* is. Indeed, his *rebbetzin* was involved in wonderful *צְדָקָה* and *חֶסֶד* projects, so he was able to ignore the pressing issues and focus on her *מַעֲשֵׂים טוֹבִים*. He would pay a steep price for his apathy. It seemed that the *יֶצֶר הָרַע* was allowing all those good deeds as long as the children were in his net.

The situation went from bad to worse, to the point that even Zelda felt that they had sunk too far. One daughter announced that she was going off to America with a certain group. Within a matter of days, she was gone. Another one came home and announced that she was going to get married. Zalman Leib was far from impressed with the prospective son-in-law. The third daughter wasn't doing too much better, she was rarely home. By now even Zelda had crossed sides. She too began to argue with her daughters day in and day out that their *הַשְׁגוֹת* of the "*new times*" had gone too far. Although in Zalmen Leib's mind Zelda was at least partially responsible for letting their daughters go too far, Zelda had a different opinion. "You're to blame," she said to Zalman Leib, "you spent so many hours in that store! How much time did you have for your children! That's why this is happening to us! Our neighbors have such beautiful children and they're doing such lovely *שִׂדוּכִים*! But look at us, our family is falling to pieces!"

The next *erev* *הַשָּׁנָה הַשְּׁנֵי* when Zalman Leib and his *rebbetzin* appeared before the *Rav* to receive their *בְּרָכָה* for the new year, the *Rav* could only cry. "Your family used to be so wholesome. If only you had remained poor, we all would have had so much *נַחַת*. I warned you, Reb Zalman Leib, that this may happen. I had *רַחֲמָנוּת* on your bleeding hearts, and I left no stone unturned to try to help you, and now look what has happened." The *Rav* cried and cried.

"In any event listen to me now," the *Rav* continued, "I have something shocking to say to the two of you, and I want you both to listen carefully. When you came to me years ago with your little children crying that you had nothing to eat in your house, I was *מִתְפַּלֵּל* for you with *מְסִירַת נְפֶשׁ*. Now, I will not be *מִתְפַּלֵּל* for you any longer. As a matter of a fact, my feeling is to do just the opposite. This *הַצְלָחָה* has led to disaster. *Rebbetzin*, you have been warned. I even sent personal warnings to you that the manner in which you are raising your daughters is going to lead to disaster. Reb Zalmen Leib, you were too involved with your business. More important than that, you were scared to challenge things at home. Under the pretext of *שְׁלוֹם בַּיִת* you allowed a *חֲרָבַן הַבַּיִת* to take place.

"*חַזְקוּ* say that the *שְׂכִינָה* dwells in a house where there is *שְׁלוֹם בַּיִת*. You, Zalmen Leib, because of *שְׁלוֹם בַּיִת* considerations, gave in to total disregard for *צְנִיעוּת* and chased the *שְׂכִינָה* away. If the days will come back when you had to worry about how you're going to feed your family, maybe that's the only way we can guarantee a true *Yiddish* house."

Zalmen Leib and Zelda promised to do *תְּשׁוּבָה*. "Rebbe you will see, our house will be completely different now. It will be the same house as before the money came. We will raise our two daughters who are still at home, and our only son, Velveleh, properly!" The *Rav* saw that they were sincere. He encouraged them to prove themselves, "You, Zalmen Leib must be *מוֹסֵר נֶפֶשׁ* yourself to be *מְדַרְיָךְ* your children in the *דְּרָךְ* of Torah. As for your son Velveleh, he has a very holy *נֶשְׁמָה*, it cannot go to waste."

They understood very well what the *Rav* meant when he said that their son Velveleh had a special *נֶשְׁמָה*. Everyone loved their little Velveleh, he simply had so much *חֵן*. He was also very smart and would skip class after class. By *בְּרַ מְצוּהָ* he was already in the *גְּדוּלָה*. By age seventeen, Velveleh had already received *סְמִיכָה* from the greatest *רַבָּנִים*. He was making Zalmen Leib and Zelda very proud; in a way it even began to heal some of the negative effects from the disaster of their three oldest daughters.

To be continued...

It took a lot of courage and *הַשְׁתַּתוּת* to be an effective *Rav* in those times. Looking back, we see that throughout our history, the core of *ehricha Yidden* always remained, while the so called "progressive" ones came and went. The *Yidden* who stayed strong remain our heroes. We can take *חִזּוּק* from this story to keep on *shteiging* throughout each of life's situations.

Teves - Nosei B'ol Wrap Up – Part 3

732-301-4043 option 2-1-1-61

Question #7

How we can be *nosei b'ol* without getting depressed?

Working on this *middah* has shown us how many opportunities there are to be *nosei b'ol*. There are almost constant opportunities for *nesius ol* in all stages of life. This *middah* gave us a tremendous boost in *ahavas Yisrael*. It is so applicable to each and every one of us and allows each one of us to attain greatness by connecting to another person in *Klal Yisrael*.

R' Shabes says that when people cannot handle hearing about so much pain, they should try to balance it with hearing and participating with *simchas*. When you hear a siren, try to do something right away. For example, make the next *brachah* with extra *kavanah*.

The concept of being *nosei b'ol* is a big concept and one that many people might find intimidating. If a person tries to get out of being *nosei b'ol* and thinks that the *matzav* out there has nothing to do with them, they are being very short sighted.

We spoke a lot about the Mashgiach *zt"l* and are in awe of his greatness and 'bigness.' What is the difference between the Mashgiach and you?

There doesn't have to be a difference. Each and every person is as big as he chooses to be. As we said earlier about expanding your *ani*: the more people you care about and expand yourself to include, the greater you are. It's up to you. Do you choose to include your neighbors? The *yidden* in Eretz Yisrael? Do you choose to include all of *Klal Yisrael*? You are as big as you choose to be.

Conclusion

We spoke a lot about *v'ahavta l'rayacha kamocho*. Rashi says *rayacha* is Hashem Himself. We should remember to be *nosei b'ol* with Hashem. With what He's going through, with the *galus* that He's bearing, with the pain that He has.

Sometimes our own lives can be so overwhelming, and we can't even imagine adding on something extra. But being *nosei b'ol* doesn't have to involve anything extra. You can do everything that you are doing already, but to have in mind that it should be a *zechus* for *Klal Yisrael*. A large part of our days are filled with *chesed*- try to dedicate that acts that you are already doing as a *zechus* for those in *tzarah*.

Hilchos Shabbos Initiative

If a part of an object broke off on *Shabbos* (e.g. a wheel fell off a stroller or a handle fell off a knife), what is the *halacha*?

In the case where it is possible for the object to be fixed in a permanent fashion, then both the object and the broken piece (e.g. the stroller and the wheel, or the knife and the handle) are *Muktze*. The reason for this is that *Chazal* were concerned that one may come to permanently fix an object that is not currently easy to use.

If the broken object (e.g. the stroller, knife) cannot be fixed by the owner, it is not *Muktze* (since there is no concern that one will fix it). However, the piece that broke off and is currently unusable (e.g. the wheel, handle), is *Muktze* and should not be handled. Additionally, using the examples of the stroller wheel and knife handle, if by reattaching the wheel or handle it will still be loose and the fix will be temporary, then it may be put back on and the parts would not be considered *Muktze*.

If an armrest of a chair fell off, it may not be fixed on *Shabbos*. However, the chair is not *Muktze* since it has a regular function without the armrest, and there is no concern that one will come to fix it on *Shabbos*.

Is it permissible to affix felt or rubber pads beneath chair legs to avoid scratching the floor?

It is not permissible to place the pads beneath the chair legs to avoid scratching.

Is it permissible to inflate items?

It is not permissible to blow up inflatable items (e.g. mattresses, inflatable couches etc.) for the first time on *Shabbos*. If an item has already been inflated, it is permitted to re-inflate it provided that it is not done so permanently. Use of a manual pump is permitted as well.

Is it permissible to assemble a new item?

It is not permissible to assemble a new item for first-time use (e.g. a toy that is sold unassembled).

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 18

See Shulchan Aruch 246:2 Mishna Berura 325:4

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

Two pages of my bentcher have gotten stuck together by a small particle of dirt. Can I unstick them if I make sure not to rip?

QUESTION 2

During davening I noticed that part of a page in my siddur was ripped, and only partially connected. Can I put the two sides of the ripped parts next to each other so I can read the words, or is that like writing on Shabbos?

QUESTION 3

Can I take out a puzzle for my kids to play with on Shabbos or is that like creating a picture on Shabbos?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I would like to get some mail sent out over the weekend. Can I put the mail in the mailbox on Friday afternoon and put up the flag, knowing that the mailman will pick up the mail on Shabbos?

Answer: One may put out mail on Friday for Shabbos. The decision when to pick up the mail is made by the Postal Service, not the customer. The customer is merely showing that there is mail by putting up the flag. Additionally, putting up the flag could be just considered a "hint" and not an explicit request for a melocho, which is allowed to be done before Shabbos.

continued....

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

I ordered a UPS pickup for Friday afternoon, but the next available pickup is only a couple of hours after Shabbos begins. Can I order it? As far as I'm concerned it's ready for pickup before Shabbos!

Answer: In this case, the customer is openly asking for a melocho to be done on Shabbos. Although it was mentioned in a previous edition (week 13) that many times one can order a delivery for Shabbos, that is because it is understood that Shabbos is just a deadline but it can be delivered earlier when feasible. However, ordering a pickup is for a specific time. Even though the customer wouldn't mind if they come earlier, he has still asked for the pickup on Shabbos which isn't allowed.

QUESTION 3

A non-jewish neighbor came on Shabbos to fix something (that I was allowed to call him for). Can I give him a piece of cake on his way out, even though he lives out of the Eiruv?

Answer: One may not allow a non-jew to carry out of his house to a place that has no Eiruv. This is because it appears that he asked the non-jew to do for the Jew melacha, carrying, even though the non-jew is really doing it for his own benefit. For this reason, one may not lend to a non-jewish neighbor any item if he is going out of the Eiruv.

However, there is one exception to this rule. One may give food to a non-jew even if he is going out of the Eiruv. Since there is a good chance he will eat it before he goes out of the Eiruv, Chazal allowed it. Even if he ends up not eating the food, it makes no difference, as long as it was practical for him to eat it. If one gave him a very large amount of food that he couldn't possibly finish before leaving the Eiruv, then it would not be allowed.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva*

The Stolen Tallis

Rav Meir'l Premishlaner was from the early Chassidic leaders, a tremendous tzaddik and great mekubal. When he was young, he would go around to different rebbes to reap as much as he could from each tzaddik's unique path of avodas Hashem. He would spend time observing how the rebbes acted, how they davened and learned, and he soaked up the Torah they taught.

At one point, he spent a long time with the holy Chozeh of Lublin, where he hoped to glean from the tzaddik's holiness, purity, wisdom, and Torah. The Chozeh famously had a pair of eyes that could see through everything. He could see what was happening on the other side of a wall, or even what was happening in a different town across the

world. When his eyes bore into someone, he saw not only straight through them and their most hidden, innermost thoughts and desires, he also saw back to their previous gilgulim.

While Rav Meir'l Premishlaner was in Lublin, he noticed that the Chozeh would daven wearing an old, tattered tallis. It bothered him that such an exalted sage, who had ruach hakodesh, had a torn, fraying tallis. He didn't dare voice his thoughts to the Chozeh, who surely knew what he was doing, but every time he watched the Chozeh daven in his tattered tallis, it bothered him.

Rav Meir'l was in Lublin for a long period, observing and gaining inspiration from the holy Chozeh's ways. When he finally took leave of the Chozeh after a lengthy and uplifting visit, he resolved to save up money to purchase the Chozeh a new tallis with a beautiful atarah, just like a tzaddik of his caliber deserved.

And so Rav Meir'l began to save up, penny by penny, for the Chozeh's tallis. Since he already lived in abject poverty, it took a long time, but eventually he saved enough money to purchase a beautiful, white tallis as a gift for the Chozeh, along with an atarah and the strands he would use to make the tzitzes.

He went to the mikvah to purify himself properly before winding the tzitzes. With each twist of the strands, he had in mind the shem Havaya and the greatest kavanos. He knotted the tzitzes with care and precision and then attached a beautiful atarah to the tallis. When the gift was complete, he set out to deliver it to the Chozeh.

During the journey, Rav Meir'l found himself once again debating whether it was proper to present the Chozeh with a new tallis. After all, the tzaddik had worn his tallis for years, and the tattered tallis now contained unfathomable levels of holiness. The new tallis, while crafted with the

purest of thoughts, was missing the holiness that seeps into a garment worn by a tzaddik every day.

After much deliberation, Rav Meir'l finally made up his mind that he would gift the new tallis to the Chozeh as intended. When he arrived at the Chozeh's home and was welcomed inside, he presented his gift.

"I would like to give the rebbe a gift," he said respectfully. "What else can I give but something spiritual, like a tallis? Please accept this gift from me. *Zeh keili v'anveihu!* It is beautiful and mehudar, made with my purest possible kavanos."

The Chozeh, who foresaw Rav Meir'l's future as a great gaon and baal ruach hakodesh, had been very warm and friendly to the young talmid chacham during his previous visit. Now, he smiled as he accepted the tallis from Rav Meir'l. "If you are giving me this tallis as a gift, I will accept it."

He took his old, tattered tallis and folded it up. "This," he said, handing the worn tallis to Rav Meir'l, "Is a gift for you, from me."

Rav Meir'l took the yellowed tallis with shaking hands. The Chozeh's tallis! It wasn't a piece of old woolen material, fraying at the edges, but a medium of holiness. This was the tallis that had rested upon the holy Chozeh's head day after day, absorbing the kedushah of the tzaddik's tefillos. It was this tallis that he had merited to receive from the Chozeh as a gift!

He thanked the Chozeh and left the room, clutching the precious tallis, still attempting to process what had just occurred. He could scarcely believe that he was now the owner of the Chozeh's tallis!

Within minutes, however, there were others who descended upon him to claim that he was, in actuality, not the owner.

The Chozeh had sons and many grandsons; he also had many chassidim and talmidim, amongst them some who shared an extremely close relationship with him. Word that the Chozeh's holy tallis was in Rav Meir'l's hands traveled through the Chozeh's inner circle almost faster than the speed of light, and they were all astounded that the young upstart, an outsider, had received such a precious gift from the Chozeh.

The first attempts at contesting Rav Meir'l ownership of the tallis took place while he was still outside the Chozeh's house. "I am the Chozeh's eldest grandson," one man informed Rav Meir'l. "The tallis belongs in our family. I'm sure the Chozeh didn't mean to give it away."

"You must have misunderstood him," a gaunt, middle-age man with serious eyes agreed. "I've been learning under the Chozeh for many years already, and he has never done something like this before."

"I'm sorry, but I understood the Chozeh perfectly well," Rav Meir'l responded, tightening his grip on the yellowed material. "He gave it to me with his own two hands and told me that it was a gift."

A short, balding man coughed lightly. "Ahem. You don't think it's strange that the Chozeh gave his tallis away to a stranger?"

"The Chozeh gave it to me," Rav Meir'l continued to insist. "You are welcome to ask him yourself. I don't know why he decided to give it me, but he did, and it's mine."

While it was a bitter pill for those close to the Chozeh to swallow, none of them were ready to contest the Chozeh's decision. They watched Rav Meir'l walk away and resigned themselves to the loss. Though they could not understand the Chozeh's decision, it was his tallis, and if he had chosen to gift it to Rav Meir'l, there was nothing they could do about it.

One of the Chozeh's chassidim was a tall, broad-shouldered man whom we'll call Zalman. Zalman was somewhat of a bully; an obstinate fellow who stopped at nothing to achieve his desires. He was used to having his peers cater to his demands, since no one wanted to risk upsetting a man like Zalman, with a temper fiercer than a raging firestorm and fleshy fists that seemed capable of terrible destruction.

When he heard about the Chozeh's tallis and the young stranger who had received it, he decided that this was an injustice that needed to be corrected. How was it fair that a young newcomer who happened to stop by to visit the Chozeh received something of infinitesimal value just like that? What about him and all the other chassidim who lived nearby and frequented the Chozeh's home and bais medrash on a constant basis?

Some quick research revealed that Rav Meir'l was staying at a local hotel for the night and planned to start his return journey home the following morning. Realizing that this was possibly his final opportunity to retrieve the tallis, Zalman went to the hotel to pay him a visit.

Armed with a thick pile of a cash and an even thicker stash of intimidation tactics, Zalman went to the hotel and knocked on the door of Rav Meir'l's room.

Rav Meir'l answered the door with a guarded look in his eyes. "Can I help you?" he inquired.

Zalman flexed his muscles. "I want the tallis that the Chozeh gave you," he said bluntly, not bothering to beat around the bush.

Rav Meir'l didn't flinch. "I'm happy that you understand the value of the tallis, but I don't plan on giving it away."

"You *weren't* planning on giving it away," Zalman corrected him, his body language and tone threatening. He stared at the younger man

with steely eyes. "Are you *sure* you won't be changing your mind?"

Rav Meir'l stared right back at him. "I'm sure," he said quietly, his tone just as determined as Zalman's had been.

"I want the tallis," Zalman declared, and for a moment, he resembled a petulant child more than a menacing adult. "I'm even willing to pay you for it." A pile of banknotes appeared in his hand, and he waved them in front of Rav Meir'l's eyes.

"I'm truly sorry, but the tallis is not for sale," Rav Meir'l told him. "I wouldn't sell it for any money in the world."

Zalman pocketed the money and brought his face mere inches away from Rav Meir'l's. "Who do you think you are?!" he yelled, his cheeks bulging and his face turning a royal shade of scarlet. "You upstart, you! You visit the Chozeh and just walk off with his tallis! You think that's how it works?!"

Rav Meir'l sighed. Unlike the others who had contested his rights to the tallis, this fellow did not seem the type to listen to reason. There was no use defending himself further. "I'm sorry that I can't help you," he said to the still screaming Zalman. Then he gently shut the door and locked it.

Zalman continued yelling through the closed door until he finally ran out of steam. As his muffled cries faded, Rav Meir'l heaved a sigh of relief that the other man finally understood that he would not be able to get the tallis.

But his relief was premature.

Zalman stalked out of the hotel, but unlike Rav Meir'l's thought, he had not given up. His lips were set in a resolute line, and the determination pulsing within him was stronger than it had been before. No one said no to Zalman, and if the

young troublemaker didn't realize that yet, he would soon enough.

The following morning, after Shacharis, Rav Meir'l took his small case of belongings and the treasured tallis and set out in a horse and wagon through the forest. He didn't notice Zalman, who was following after him on horseback, taking care to remain in the shadows as he bided his time and waited for the perfect moment to attack.

At midday, Rav Meir'l stopped the horse and climbed down from the wagon to stretch his legs for a little bit. This was the moment Zalman had been waiting for. With a burst of speed, he closed in on the hapless Rav Meir'l, and before the latter could process what was happening, he was bound hand and foot.

From his position on the forest floor, unable to move, Rav Meir'l watched in disbelief as Zalman climbed onto the wagon and returned moments later, waving the tallis triumphantly.

"That's mine," Rav Meir'l called. "You are a thief! Let me free and give it back!"

Zalman gave a gleeful chuckle. "It's not yours anymore, and I am not a thief," he declared, throwing down some money at Rav Meir'l's tied feet. "I am buying this tallis off of you fair and square. So long!" He mounted his horse and was off in a cloud of dust.

"Come back!" Rav Meir'l screamed after him. "Help! Help!"

But the rustle of leaves and the shrieking of the wind were the only sounds that answered him.

Realizing that help wouldn't be so swift in coming, Rav Meir'l began struggling with the ropes binding his hands together. He pulled his hands apart as much as he could, even as the ropes tore into his skin, and managed to loosen them slightly. Applying pressure from his teeth, he

managed to loosen them even more, and then, finally, his hands were free.

His slack fingers had difficulty opening the knots on the rope around his feet, but eventually he succeeded in freeing his feet as well. He stood up and began running in the direction that Zalman had rode. It was a fruitless pursuit, since Zalman had been on horseback and had left some time earlier, but Rav Meir'l was anguished over the loss of his tallis so he did it anyway.

It was with tremendous disappointment that he returned to his wagon. He had merited to have the holy Chozeh's priceless tallis in his possession for just a few hours, and in an instant, he lost it. What a loss! What a priceless loss!

Brokenhearted, he continued on his journey. In the next city he drove through, he met the son of Rav Michel Zlotchover, a great mekubal. His eyes lit up. Perhaps the holy Rav Michel would be able to help him! He asked the tzaddik's son for directions and veered off his intended route to go unburden himself to Rav Michel.

Rav Michel Zlotchover was known to sit at his desk with his head down, even when people would come into the room to request a brachah. He only lifted his head to acknowledge the people coming to seek his blessing when they sat down directly across from him.

When Rav Meir'l arrived at his doorstep, however, as soon as he put his hand on the mezuzah, Rav Michel came out to greet him. "Meir'l, my son," he said warmly; kindly. "What happened?"

From the tzaddik's voice, Rav Meir'l understood that he had already divined everything that had happened. He began to cry, the bitter tears over his loss trailing down his cheeks. "I was zoche to have the Chozeh's tallis in my possession for just

a few hours,” he said through his tears. “And then someone stole it from me!”

Rav Michel let him cry, identifying with his anguish and pain. “Meir’l,” he said after a while. “I want to give you a gift. I will give you my own tallis. I am not the Chozeh, nowhere near him, but I will give you my tallis.”

He opened a cupboard and removed his own tallis, also old and worn and yellowing. It wasn’t just any tallis, but the holy tallis of Rav Michel Zlotchover, a tallis saturated with holiness. “This is for you,” he said, giving the tallis to Rav Meir’l.

Rav Meir’l thanked Rav Michel with tears in his eyes. Rav Michel’s gift, while precious in its own right, didn’t measure up to the Chozeh’s, but it did provide him with a measure of comfort. Still, when he left Rav Michel’s home with his tallis in hand, the pain of losing the Chozeh’s tallis was still acute.

The years passed, and Rav Meir’l tried to put the story out of his mind, but only partially succeeded. He became a great tzaddik and rebbe in his own right, a baal ruach hakodesh and a mekubal. People would flock to his home from all over the countries to request brachos and segulos, and his blessing helped countless desperate people.

His own loss, however, continued to disturb him whenever he thought about it. Whenever he recalled the story, he felt the pain and anguish all over again. He could have had the Chozeh’s tallis, but alas, it was gone. He found it difficult to forgive Zalman for robbing him of what was rightfully his.

One day, a dibbuk entered the body of a little girl who lived in the Belz area, rendering her incapacitated. At loss of how to help her, her family went to the alter Belzer Rebbe, the Sar Shalom of Belz, and asked him to take the dibbuk

out of the girl. The Belzer Rebbe sent his greatest talmidim to speak to the dibbuk and find out whose neshamah it was and why it had entered the girl.

Rav Meir’l Premishlaner, though far away from Belz, knew what was going on. He knew all about the dibbuk that had entered the girl. “Meir is not a talmid chacham,” he murmured to himself about himself. “And Meir is not one to take nekamah. But how can he forgive the man who stole the tallis of the holy Chozeh of Lublin? If it was a materialistic item, surely I would forgive him. But how can I be mochel this man who stole a spiritual thing from me?”

Indeed, the dibbuk was the soul of Zalman, the man who had stolen the tallis that had been gifted to Rav Meir’l by the Chozeh of Lublin. After he passed away, although he had many mitzvot, the sin of stealing the tallis and causing so much anguish to a talmid chacham barred him from achieving peace. Instead, his soul wandered the world, constantly fleeing menacing angels that were chasing it. It finally found refuge within the little girl.

At the moment that Rav Meir’l uttered the pained words of his difficulty in forgiving Zalman, far away, the Sar Shalom of Belz exclaimed, “How can I do anything to help this little girl if Rav Meir’l Permishlaner is not mochel the neshamah that grabbed hold of her?”

Knowing the terrible plight of the little girl, Rav Meir’l worked on himself to forgive Zalman, and he ended up being mochel him completely, enabling the Sar Shalom in Belz to coax the dibbuk out of the girl.

Zalman had many good traits, and he did many mitzvot, but his single bad habit, that of bullying others into accepting his will, led him into a deep web of self-destruction. It was just one bad habit,

but that one habit caused him to lose his olam habah and an eternity of peace.

Because a bad habit doesn't remain just a bad habit; it spirals into the worst possible sins.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape # 259

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadin & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt"l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

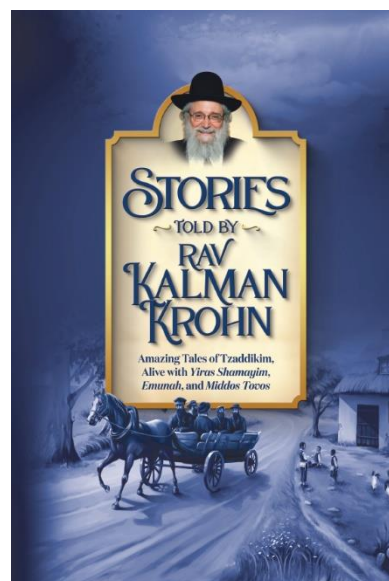
Option 1: Vaadin given in BMG
Option 2: Shmussen given in Adelpia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadin by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

Sponsored by:
Eli & Malky Friedman
Chatz & Leahle Schwab

Volume One of the
"Stories Told By Rav Kalman Krohn"
Book Series is now available at your local
Judaica Store.

THE PASSING OF A GREAT CHASSIDIC LEADER!

One might not expect to read a memorial about a Chassidic rebbe written by a secular Jew in Los Angeles, California. But this past Sunday as I awoke to the news of the passing of the Kaliver rebbe, Menachem Mendel Taub...

I MUST SHARE MY STORY...

It was a Friday night in September 2009, and my childhood best friend was to be married...

LET ME INTRODUCE YOU TO THE PLACES OF WORSHIP AROUND TOWN... AND THIS IS THE KALIVER REBBE'S SYNAGOGUE.

WHO IS HE?

Our host began to tell me the story of the Kaliver rebbe, Menachem Mendel Taub.

...HE LOST HIS ENTIRE FAMILY. HE WAS TORTURED AND BARELY SURVIVED THE WAR UNABLE TO HAVE ANY FUTURE CHILDREN... HE IS A CHASSIDIC RABBI WITHOUT A BEARD OR CHILDREN...

WOW! THAT'S SOMETHING UNUSUAL! I WANT TO PRAY HERE!!

WHAT COULD POSSIBLY REMAIN OF A MAN WHO LOST SO MUCH? WOULD THERE BE A SENSE OF SADNESS IN HIS CONGREGATION?

I had attended many Shabbat services in my life but never one like this.

I MAY NOT UNDERSTAND THIS LANGUAGE, BUT I DON'T NEED TO! EVERYONE IS SO FULL OF JOY! HE HAS SUCH A WARM MELODIOUS VOICE, SO FULL OF VICTORY OVER HIS TORMENTORS! MY KNEES ARE BUCKLING...I FEEL FAINT...

יבנה המקדש,
עיר ציון תמלא...

I cried, but not tears born of sadness, tears moved by miracles... I returned home to Los Angeles and made immediate changes in my life. I began observing Shabbat religiously, and I now put on tefillin every morning six days a week... My life was forever changed by the briefest of encounters with the leader of the Kaliv hassidic dynasty...

THE KALIVER REBBE NEVER REALLY KNEW HOW MANY YIDDEN HE BROUGHT CLOSER TO HASHEM!

ר' רוזלר רבי (ROZLER REBBE) AND ר' תאוב פרידא (TAUB, HE RELATED THAT HE HAD ONCE MISSED 3 DAYS OF LEARNING WHEN HE WAS ILL AND HE SAW HIS MOTHER SHED COPIOUS TEARS. HE MARRIED SHAPIRO BEFORE WWII BEGAN. IN 1944, HE WAS DEPORTED TO AUSCHWITZ, BRESLAU, AND LATER TO BERGEN-BELSEN. ר' מנחם מנדל WAS REUNITED WITH HIS WIFE IN SWEDEN 6 MONTHS AFTER THE WAR ENDED. IN 1947, THEY IMMIGRATED TO THE U.S., SETTLING IN CLEVELAND, OH. THEY IMMIGRATED TO ISRAEL IN 1962. THE NEXT YEAR HE FOUNDED קריית קאליב IN RISHON LEZION. SEVERAL YEARS LATER, HE MOVED TO בני ברק AND THEN TO ירושלים. AFTER WWII, HE FREQUENTLY INVOKED THE MEMORY OF THE JEWISH MARTYRS, AND ENCOURAGED THE RECITAL OF ישראל שמוע. HE UPLIFTED AUDIENCES AND BROUGHT THEM CLOSER TO ד' BY SINGING MANY OF THE HEARTFELT נגונים THAT HE COMPOSED [INCLUDING THE FAMOUS "SZOL A KAKAS MAR..."]. HIS WRITINGS INCLUDED THE HEARTFELT קול מנחם על הש"ס, AND A COLLECTION OF OVER 500 FIRST-PERSON ACCOUNTS BY HOLOCAUST SURVIVORS (SHEMA YISRAEL: TESTIMONIES OF DEVOTION, COURAGE, AND SELF-SACRIFICE), AMONG OTHERS.

For any inquiries or comments please feel free to call 347-838-0869 • Illustrated by: Yeshaya Suval

כ"ג ניסן 1923-2019 5684-5779

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה בן רחל נחמה ויעקב בן רחל נחמה MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Inseparable Poles of the Aron

בְּטִבְעַת הָאָרוֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: (שמות כה, טו)

The poles will be in the rings of the Aron; they shall not be removed from it. (*Shemos* 25:15)

When we learn about the construction of the *Mishkan*, we need to keep in mind that *kedushah* and *Mikdash*, and the presence of the *Shechinah*, is not just about a certain place. It is more about the person himself. If a Jew sanctifies himself as he should, by learning Torah and keeping *mitzvos*, he himself becomes the *Mikdash*, as it says:

הַיִּכָּל ה' הַיִּכָּל ה' הֵמָּה – They are the sanctuary of *Hashem*, the sanctuary of *Hashem*.¹

And it says:

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם – They shall

¹ *Yirmeyahu* 7:4.

This week's parsha publication is dedicated as *ilui neshama* to ר' מנחם מנדל בן יחזקאל ז"ל for the day of his *yahrtzeit* which falls this week.

make a Sanctuary for Me, and I will dwell within them.²

After the *Mishkan* was constructed, where did *Hashem* dwell? In the *Mishkan*? No, within the people themselves, as it says, "...and I will dwell within them." This teaches that the presence of the *Shechinah* is within the Jewish people themselves.

We can learn a lot of important lessons about our daily *avodah* from the design of the *Mishkan* and what it contained. We will focus on the *Aron*, which was the most sublime of the *Mishkan's* objects.

Early Torah sources say that the *Aron Hakodesh*, as well as the Torah scroll and *Luchos* it contained, represent *talmidei chachamim*, who are the receptacle of the Torah. And when it says, "You shall place the poles in the rings" of the *Aron*, this refers to working people who support the *talmidei chachamim* financially. These supporters are the "poles" that carry the *Aron* and keep it up. The Torah says that these poles must be connected to the *Aron* at all times and may not be removed from it. This signifies that the *avodah* of the Torah's supporters is not finished when they "carry the *Aron*" every once in a while. On the contrary, "They shall not be removed from it." They need to keep a constant and unbroken connection with the Torah and those who learn it.

It is also written about the *Aron*:

וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר – You shall plate it with pure gold.³

This signifies that we should support places of

² *Shemos* 25:8.

³ *Ibid* v. 11.

Torah learning to the best of our ability. *Chazal* say:

Anyone who helps *talmidei chachamim* to support themselves will merit sitting in the heavenly *yeshivah*, as it says *כִּי בְצֵל הַחֲכָמָה בְּצֵל הַקֶּסֶף* – "The shade of wisdom is with the shade of money"^{4,5}

All this shows that learning Torah and supporting Torah are two inseparable parts of the *Aron*. And *Talmidei chachamim*, too, are obligated to give money for support of Torah, just as working people, too, are obligated to learn Torah and devote their time to it as best they can. The two parts join together to be one complete *Aron*, fitting for the presence of the *Shechinah*.

About all the *Mishkan's* other utensils, the Torah says *וַעֲשִׂיתָ*, "You shall make," in the singular. But about the *Aron* it says *וַעֲשׂוּ*, "They shall make." Plural. This indicates that all the Jewish people participated in making the *Aron*. All should come and busy themselves with the *Aron* so that all will merit having a part in Torah.⁶

When the *Aron* and its supporting poles are together, then it is written:

וְאָרוֹן בְּרִית ה' נֹסַע לִפְנֵיהֶם – The *Aron* of *Hashem's* covenant travels before them.⁷

Chazal describe what would happen when the *Aron* traveled before them in the Wilderness:

Two sparks would shoot out from between the two poles of the *Aron* and kill snakes and scorpions and burn up the thorns, and the

⁴ *Koheles* 7:12.

⁵ *Pesachim* 53b.

⁶ *Midrash Rabbah*.

⁷ *Bemidbar* 10:13.

smoke [of the *ketores*] would rise in a pillar, and the whole world would be perfumed from its fragrance, and the nations would say מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן מקטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל – “Who is this ascending from the Wilderness like pillars of smoke, burning with myrrh and frankincense and all powders of the perfumer?”^{8,9}

8 *Shir Hashirim* 3:6.

9 See *Tanchuma, Vayakhel* 7.

Even today, if the *Aron* will be whole, Torah inside and pure gold outside, and the supporting poles will be attached to it, this will cause all the enemies of the Jewish people to be burned up like the snakes and scorpions in the *Midbar*, and the world will fill with the scent of perfumed incense, myrrh and frankincense. ●

Two Crowns for One Table

וְעָשִׂיתָ לוֹ מִסְגָּרַת טַפַּח סָבִיב וְעָשִׂיתָ זָרְזָהב לְמִסְגָּרָתוֹ סָבִיב: (שמות כה, כה)

You shall make a molding for it, all around, of one handbreadth, and you shall make a golden crown on the molding, all around. (*Shemos* 25:25)

Some objects in the *Mikdash* had a golden crown on them. They are the *Aron*, the incense altar and the Table. The *Aron* was the receptacle that contained the Torah. The incense altar represented *avodas Hashem*. And the Table, the *Shulchan*, represented *parnassah*.

These are the three pillars on which the world stands: *Torah*, *avodah* and *gemilus chasadim*. And they are the three crowns mentioned in *Pirkei Avos*: The crown of Torah, the crown of *Kehunah* and the crown of Kingship.¹

What does it mean to wear a crown?

A crown signifies greatness and supremacy. The head is the highest part of the body and is its leading part. And a crown is even higher. It is not part of the head; it is over the head. When we put a crown on someone's head, we are saying that his greatness

and rulership “goes over our head.” He is above and beyond the people; he rules supreme.

We say in prayers:

כְּתָר יִתְּנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ – *Hashem* our G-d, they will grant You a crown.²

The angels and the Jewish people praise *Hashem* by saying that He is above and beyond anything we can even conceive, and that He rules supreme over all. He is “above our head.” We describe this figuratively by saying that we place a “crown” upon Him, because a crown is above everything.

What does the crown on the *Aron* mean?

It signifies that someone who acquires Torah learning is thereby uplifted. He is far, far above the common people. And the crown on the altar means that people who devote themselves to *avodas Hashem*, people who are great *tzaddikim*, are thereby

1 *Pirkei Avos* 4:13.

2 *Kedushah of Musaf*, according to *Nusach Sefarad*.

uplifted. They are above common people entangled in the pursuit of temporal matters.

But what does the crown on the *Shulchan* signify? The Table represents riches and material wealth. Is someone with a lot of wealth necessarily a superior person?

About the crown of the *Shulchan* it says וְעָשִׂיתָ זָרָהּ לְמִסְגָּרָתוֹ סָבִיב – “You shall make a golden crown on the molding, all around.” Rashi explains that this is actually the same crown as was mentioned earlier, but many Commentators say that it is a different crown, and the Table thus has two crowns: one above, around the top of the Table, and another one below, around the sides of the Table, on the molding.

Accordingly, the *Shulchan* had a second crown, unlike any other object in the *Mishkan*. What does this signify?

The *nisayon* of wealth is one of the hardest *nisyonos* of all. Because if a person has a hundred, he wants to get two hundred, and if he has two hundred, he wants to get four hundred. The more he has, the more he lacks, thus he feels that he needs to acquire more and more. Most of a person’s activities in this world center around *parnassah*, to bring in as much as he can for himself.

So if a person goes against this *yetzer hara*, and,

instead of getting more and more for himself, he gives and donates and bestows, he is indeed an upraised person. He is above the common folk and is worthy of wearing a golden crown on his head.

This explains why the *Shulchan* has a crown. But why two? It seems that one crown corresponded to virtuous wealthy people, as we explained, and is about the *tzedakah* they do with their money. The other crown corresponded to the middle-class and the poor. It was about how one eats. A person can turn his own table and his daily eating into something tremendously great that places a golden crown on his head. This is if he recites his *berachos* with proper *kavanah*, and eats *l’sheim Shamayim*, in a seemly and respectful manner, and words of Torah are said at his table. Then his own table is like the *Mizbeach*.

When a person feels hungry, he is liable to forget about all these lofty ideas, and just rattle off a *berachah* rapidly so he can put food in his mouth. He gulps down the *berachah* and swallows it and it is gone and forgotten. This is not the way.

If a person has the patience to thank his Creator properly, and eat in a holy and pure manner, his own table is like the *Mizbeach* of the *Mikdash*, and his head bears a golden crown. ●

PARSHAH TOPIC

The Mishkan and You

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: (שמות כה, ח)

You shall make Me a sanctuary, and I will dwell within them. (*Shemos* 25:8)

Sefer Nefesh Hachayim describes the *Mishkan* as follows:

The *Mishkan* and the *Mikdash* contained

within them all the forces and all the worlds and all the orders of *kedushah*. All its rooms, storage places, attics and chambers, and all

the holy objects in it, were all in the image of that which is above. They had the image and likeness and form of the holy worlds and the orders of the *Merkavah*. They were established by David and Shmuel the Prophet. All the construction was done according to *Ruach Hakodesh*.¹

Chazal say also that the location chosen for *Beis Hamikdash*, which is called “the beauty of the world,” has a source in the Torah.²

Sefer Nefesh Hachayim goes on to say:

Chazal say in *Midrash Tanchuma*, in the beginning of *Parshas Pekudei*, that the *Mishkan* corresponds to the creation of the world. The *Midrash* enumerates the whole list of things that were in Creation and were also in the *Mishkan*.

This is why the Torah said about Betzalel [who constructed the *Mishkan*]: וַאֲמַלֵּא אֹתוֹ – “I filled him with the spirit of G-d, with wisdom, and understanding and knowledge.”³ Because the worlds were created with these three things, as it says, ה' בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ – “*Hashem* established the earth by wisdom.”⁴ This is why *Chazal* said,⁵ “Betzalel knew how to combine the letters by which heaven and earth were created.”

A member of the holy people, who also contains within him all the orders of Creation and the orders of the *Merkavah*, the entire world – he therefore has also the image and form of the *Mishkan* and the

Mikdash and all the objects in it. There is a correspondence to the order of the various segments of his body and how they connect to one another, and to all his faculties. The *Zohar* also breaks down the whole form of the *Mishkan* and the objects in it, explaining how they are all alluded to in the human being, with one-to-one correspondence according to their order.⁶

So explains R. Chaim Volozhiner in *Sefer Nefesh Hachayim*. Now we will explore the significance of this.

Hashem's Preferred Dwelling Place

Hashem created a world. Heavens and earth, trees and rocks, and millions of other details. The world as a whole has a certain shape and plan. It was planned out according to the purpose for which it was created.

What is the purpose of the world?

Chazal say:

When *Hakadosh Baruch Hu* created the world, He desired to have a dwelling place in the lower realms, just as He has in the upper realms.⁷

Hashem desired to make for Himself a house, a place for the *Shechinah* to rest. To this purpose, He built for Himself two places to live in, so to speak. One is the heavens above. But this “house” is of secondary importance to Him. The place where *Hakadosh Baruch Hu* prefers to dwell, to place His Presence, is the lower realms, our lowly world. This was *Hashem's* primary goal in creating the world.

Further on we will explain why *Hakadosh Baruch Hu* prefers to dwell below. But for now, it suffices to know that this is His Will, and that He created the world with this aim in mind. The entire world, with all its qualities and details, was deliberately planned

1 *Nefesh Hachayim* 1:4.

2 *Zevachim* 54b.

3 *Shemos* 31:3.

4 *Mishlei* 3:19.

5 *Berachos* 55a.

6 *Nefesh Hachaim* *ibid*.

7 *Midrash Tanchuma*, *Naso* 24.

so it will be a suitable place for the *Shechinah's* presence.

The upper realm, even though it is not *Hashem's* preferred place to dwell, is nevertheless fitting for His dwelling. It, too, is suitable to serve as *Hashem's* "house." So we must say that the upper worlds are built according to the same basic blueprint as the lower realm.

Our human eyes have a hard time seeing the similarity between the upper realm and the lower realm. Heaven seems to us so different from earth. But *Chazal* tell us a number of points of similarity between them.

The matter may be compared to a tractor and a car. They are both motor vehicles. Nevertheless, a superficial look at a passenger car and a tractor will not find much in common between them. Their shape is very different.

But the truth is they are basically the same thing. All the key components are the same in both. They both have wheels, they both have a motor, they both have a gas pedal and brakes, they both have seats for passengers.

There are some specific features that differ between them. A car has small wheels because it drives only on roads, whereas a tractor has big, wide wheels because sometimes it goes over dirt paths and through muddy puddles. But the basic blueprint of both types of vehicles is the same because they have the same purpose, which is to move and drive.

Now let's apply this to heaven and earth. Although we perceive a tremendous difference and distance between the upper realm and the lower one, nevertheless they both serve the same goal. And that

purpose is to provide a place for the *Shechinah* to dwell. So on a deeper level, both the upper worlds and the lower worlds have the same characteristics.

This applies to the *Mishkan* as well. It has exactly the same goal. It is a place for the *Shechinah* to dwell, as it says, "You shall make Me a sanctuary, and I will dwell within them." So the same basic blueprint that the upper worlds follow is that which the *Mishkan* follows as well.

And the same can be said about the form of the Jewish person. Why, basically, did *Hashem* create human beings? So that He may bring His *Shechinah* to rest within them, as it says:

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם – They are the sanctuary of *Hashem*, the sanctuary of *Hashem*.⁸

This is also why it says וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם – "You shall make Me a sanctuary, and I will dwell within **them**." The *Shechinah* is meant to dwell within the Jewish people themselves.

So we have six things that are basically identical in their essential form. They are the human being, the *Mishkan*, *Beis Hamikdash*, the upper worlds, the lower worlds, and also the Torah. (*Sefer Nefesh Hachayim* explained at length in another place how the Torah, too, has this characteristic.) All these six things have the same basic nature.

They look to us as if they have different forms, but these external differences are not important. Their true form is their fundamental nature, which, as we explained, is the same for them all. ●

⁸ *Yirmeyahu* 7:4.

זכרון צבי מרדכי

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

מנורת שבת (kasher lamp - שבת לאמפ)

בשיעור זה נעסוק בדבר היתר השתמשות בשבת במנורת שבת. אחד מאיסורי השבת הידועים לכל איש ישראל מגיל קטן הוא האיסור להדליק אור בשבת. לאור זאת, בכדי לאפשר לאנשים להאיר או להחשיך את החדר בשבת עצמה כרצונם מבלי לבצע שום פעולה חשמלית, הומצאו מנורות שבת ייחודיות, עם שני מכסים סביב הנורה, האחד מובנה וקבוע והשני ניתן לסובבו, לשני המכסים יש באחד מצידיהם כמין חלון, כשרוצים להאיר את החדר מסובבים את המכסה המסתובב באופן כזה שחלונו יהא כנגד חלונו של הכיסוי הקבוע ואזי אור נורת החשמל שבתוכם בוקע ומאיר החוצה דרך שני החלונות. כשרוצים להחשיך את החדר מסובבים שוב את המכסה המסתובב באופן כזה שצדדיו האטומים יאטמו את החלון שבמכסה הקבוע, ובכך מונעים את האור מלבקוע החוצה.

יצירה זו הביאה בעקבותיה נידון הלכתי אם יש לאסור את שימושה בשבת משום מוקצה, וזאת משני סיבות, א. בסיבוב המכסה המסתובב, לפעמים מיטלטלת גם המנורה עצמה האסורה בטלטול משום מוקצה. ב. עצם המכסה המסתובב יש לדונו כמוקצה מאחר ונעשה כבסיס למנורה שבתוכו בכך שהוא משמש אותה לכסות אורה ולגלותה.

בכדי לברר נידונים אלו עלינו לירד להבין את שורשי הדברים מאין מוצאם, מקור היות המנורה (lamp) מוקצה הוא לכאורה מפורש בגמ' (שבת מו: מז.). דאמרין דאסור בשבת לטלטל כלי עם שמן ופתילה, ומקשינן אמאי יהא אסור, אי משום שמא יכבה הנר, הא אם הוא יתכבה תוך כדי טלטולו לדעת ר"ש דקיי"ל כוותיה דבר שאינו מתכוון מותר, ומתריצין אמר רבא הנח לנר שמן ופתילה הואיל דנעשה בסיס לדבר האסור. ופירש"י (מז. ד"ה לדבר) בסיס לדבר האסור, לשלהבת. דבכי האי מוקצה מודה ר"ש שהכלי טפל לשלהבת בעודה בו, ולא משום דחייש לכבייה, ע"כ. הרי לנו שהשלהבת היא מוקצה, וגם הכלי השמן והפתילה הנטפלים אליה לשמשה נאסר טלטולם משום בסיס לדבר האסור. הלכה זו נפסקה בשו"ע (סי' רעט סעי' א).

אלא שאף לאחר גמרא זו ממנה עולה ברור ששלהבת הנר היא מוקצה, עדיין צריכים אנו למודעי לבאר את יסוד הדבר, מדוע באמת השלהבת נעשית מוקצה, הרי היא עומדת לשימוש היתר להאיר, ולאחר בירור זה נדע האם מנורת חשמל היא בכלל שלהבת לענין זה אם לאו. ומצינו בזה כמה ביאורים, החזו"א (סי' מא אות טז) כתב שני דרכים, א. משום שבשבת אין דרך בני אדם לטלטל נר ממקום למקום שמא תיכבה, [נראה שאין כוונתו לומר שאין הדרך לטלטלו בשבת משום איסור כבייה שהרי כפי האמור קיי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוון מותר וא"כ לא יהא בכיבוי בלא כוונה משום איסור, אלא כוונתו לומר דמשום שאם יכבה בשבת לא יוכל לחזור ולהדליקו לכך אין הדרך לטלטלו מחשש שמא ייכבה ולא יהא לו נר להאיר]. ומאחר והנר הוא דבר שאינו עשוי

לטלטל אלא קבוע לו מקום, הוי מוקצה אע"ג שהאדם נהנה ממנו ממקומו, זהו הטעם שהשלהבת מוקצה^א. ב. השלהבת מוקצה משום נולד, דדרכו של נר להוסיף כל העת תוספת חדשה של אש, ע"כ.

מיהו יש לפקפק בב' ביאורים אלו, דמש"כ בדרך הראשון יש להעיר על זה שגם אם אין דרך לטלטל הנר ממקום למקום משום חשש שיכבה, מ"מ עדיין אין נמנעים מלטלטלו טלטול מועט כגון על השולחן ממקום למקום וכל כיוצא"ב שאין חשש שייכבה, וא"כ אינו קבוע לו מקום. ומש"כ בדרך השני לאוסרו משום נולד, יש להעיר עליו שאם אכן האיסור הוא משום נולד היה לו להיאסר בטלטול גם ביו"ט, שהרי נולד אסור ביו"ט, ומכך שלא נאסר טלטול הנר ביו"ט נראה שאין בו משום נולד.

ותבט עיני בביאור אחר בטעם שהשלהבת מוקצה, הלא הוא כתוב באג"מ (או"ח ח"ג סי' נ, דברות משה סי' לח ענף ד) ומנחת שלמה (קמא, סי' יד ענף א אות א), וטעמם משום שאין השלהבת חשובה כלי כלל, מאחר ואין בה ממש ולעצמה איננה בר טלטול^ב. ולפי"ז דנו לומר שבמנורת שלנו שחוט חשמל המתלהט המחובר לכלי מאחר ויש בו ממש והוא בר טלטול חשיב כלי, והוי כלי שמלאכתו להיתר מכיון ששימושו לתשמיש היתר להאיר ולחמם^ג.

אלא שלמעשה דעתם שאין להקל בטלטול מנורת חשמל, וכפי שכתב בספר טלטולי שבת (אות יא, נדפס באגרי"מ או"ח ח"ה סי' כב אות לו) להביא תשובת הגר"מ פיינשטיין שהגם שמעיקר הדין מותר לטלטל נר חשמל כנ"ל, מ"מ למעשה אין לטלטלו כדי שלא יבואו להתיר טלטול נר רגיל, אך בכל שאר כלים חשמליים שיש בהם חוט חשמל מתלהט שאין תכליתו להאיר, כגון מיחם שיש בו נורה המורה על כך שהוא פועל, מותר למעשה לטלטלו, ע"כ. וכן כתב גם הגרשז"א שלמעשה אין להתיר ע"י בהערה^ד.

אמנם ישנם פוסקים אחרים שסברו שיש מצד הדין לאסור כל מכשיר חשמל שיש בו חוט המתאדם, ראה מש"כ הרב הענקין בספרו גבורות אליהו (סי' קג) שכל חוט חשמל המתאדם נידון כשלהבת וממילא הוי מוקצה מטלטול. ובשבות יצחק (מוקצה פי"ד אות ד) כתב בשם הגרי"ש אלישיב, שמכיון שלא נתבאר בגמ' ובראשונים טעם איסור טלטול השלהבת, ממילא איננו יודעים איך לדון את חוטי חשמל המתאדמים אם לדמותם לשלהבת אם לאו, ולכן יש לחוש לאסור בטלטול כל מכשיר חשמלי שיש בו חוט חשמל לוחט, מדין שלהבת. וראה עוד בשו"ת נשמת שבת (ח"ג סי' שפו) שמנה הרבה מגדולי פוסקי זמנינו הסבורים לאסור טלטול כל כלי חשמל שיש בו חוט המתאדם, עיי"ש.

כל האמור עד כאן הוא בנוגע לטלטול המנורה עצמה, אך אין זה נוגע לעניינינו ב'מנורת שבת' שאין מטלטלים את המנורה עצמה כי אם את הכיסוי המסתובב והוא לכאורה אינו מוקצה, אלא שכפי הנזכר לעיל יש שרצו לדונו כמוקצה לא מחמת עצמו אלא מחמת היותו בסיס למנורה, והגם שהבסיס המצוי לאיסור ממנו דיברו בכל מקום, מיירי באם הבסיס משמש למוקצה באופן כזה שהוא מונח תחת המוקצה שאז המוקצה שעליו

^א למעשה, זאת ועוד שבשולחן שלמה (סי' ש"ב סק"ב אות ב) הביא תשובה אחרת ממנו בענין טלטול נר חשמל, שם הוא ג"כ מפלפל להתירו בטלטול לפי טעמי איסור טלטול מוקצה, מיהו סיים דבריו למעשה בזה"ל, אמנם זאת למודעה כי כל זה שכתבתי רק בדרך פלפול של הלכה ולא למעשה, כי אף אם אמת הוא שהוא מותר מ"מ מיחזי כעובדין דחול גמור, ואיכא למיחש לתקלה שיחשבו ההמון כי היתר הטלטול הוא מחמת שאין זה אש גמור ויבואו להדליק ולכבות גם בשבת, ואף כי אין לנו להוסיף גזירות על חז"ל, מ"מ הנח להם לישראל שנהגו בו איסור, עכ"ל.

^א כן נקט החזו"א גם במק"א (סי' מג אות יז) לענין שעון קיר שהוא מוקצה מטעם זה שאין דרך לטלטלו וקבוע לו מקום.

^ב ראיתי מביאים שגם הצ"ח (שבת מד. ד"ה מטה) כתב כן.

^ג לכאורה ביאור דבריו הוא, ששלהבת העומדת בפני עצמה ובה אין ממש לכן אינה כלי, משא"כ חוט המתלהט הרי החוט עצמו הוא כלי והוא מתלהט, ובכך שהוא מחובר לנורה הוא משמש להאיר, וא"כ הוי כלי המשמש להיתר, ואינו מוקצה.

^ד גם בשיטת הגרשז"א הנ"ל להתיר יש לציין שבתחילת תשובתו כתב להקדים 'שהדברים נכתבו רק לעורר את המעיינים ולא

הופכו להיות מוקצה, משא"כ במנורת שבת שאין הכיסוי תחת המנורה אלא מעליה, מיהא מצינו להפמ"ג (משב"ז בהקדמה לסי' שח סוף בא"ד הד') שכתב לחדש בענין פמוט שאינו עומד יציב שדולק בו נר, שאם הניח על הפמוט איזה דבר כדי להכבידו שיטה לצד אחד, נעשה אותו דבר מוקצה מחמת בסיס, שכל דבר המשמש למוקצה נעשה בסיס, ואי"צ דוקא שיהא תחתיו, ע"כ.

ובש"כ (פ"כ הערה קפ) הוסיף ללמוד מזה לציור נוסף מצוי, שבער"ש תולים בגדים רטובים לייבוש, וכדי לאחוז את הבגדים שלא יפלו מהמתלה צובטים אותם עם אטבי כביסה (clothpins), אטבים אלו נעשים מוקצה הגם שהם מעל מהבגדים המוקצים, הואיל והם משמשים את המוקצה. נמצינו למדים לפי פמ"ג זה, שהכיסוי המשמש למנורה המוקצית לידון כבסיס אליה.

אמנם על עצם דינו של הפמ"ג יש שחלקו, ראה שיטת הב"ח המובאת בפמ"ג עצמו במק"א (סי' שח משב"ז ס"ק יד) לדעתו בסיס לא הוי אלא כשההיתר מונח תחת האיסור, ואכן הפמ"ג שם נטה מדעתו. וראה בדעת תורה למהרש"ם (סי' שח סעי' טז) שהוכיח מהב"י בשם הרב המגיד כהב"ח ודלא כהפמ"ג, עיי"ש.

מלבד זאת, בנידון דידן מסתברא מילתא שהכיסוי המסתובב לא יחשב אפי' כמשמש למנורה, דאילו בציור הפמ"ג שהכלי אינו עומד בטוב א"כ החפץ הכבד המונח עליו מעמיד את הכלי כתיקונו והוי משמש לכלי המוקצה, כמו"כ בבגדים רטובים העומדים להתייבש ועלולים ליפול מחמת כובדם, באמצעות האטבים הוא מתקנם לבל יפלו, משא"כ במנורה שהיא לעצמה מאירה טוב ואינה צריכה תיקון, והכיסוי אינו מתקן לה כלל, אלא הוא כלי בידי האדם שבאמצעותו יוכל למנוע ולגלות ביאת האור אליו, א"כ אין כיסוי זה נידון כשימוש לכלי אלא לשימוש האדם, וממילא אף להפמ"ג אין לדונו משום מוקצה מחמת בסיס למנורה.

גם בספר תורת הבסיס (סוף סי' כג דינים העולים אות ג) כתב משום סברה זו להתיר אף להפמ"ג, אלא שדן באלו המנורות שבת בהם מודבקים חלקי נייר כסף וזכוכית במטרה לסייע לפשט את האור כשחלונות הכיסויים פתוחים, א"כ לכאורה בכיסוי מנורה שכזו יש להחשיבה כמשמשת את המנורה להגביר אורה, ולדעת הפמ"ג יהא כיסוי זה מוקצה משום בסיס לדבר האסור, אך שוב כתב לחלק דאפשר לומר שרק שימוש המשלים חסרון הכלי יחשב בשימוש לבסיס אליו, משא"כ במנורות שבת אלו שהמנורה אינה חסרה דבר, אלא שהוא משמשה בכך שגורם לה תוספת אורה, א"כ אפשר ששימוש כזה אינו עושהו להיחשב לה כבסיס^ה.

ובנוגע לנידון השני הנ"ל לגבי הכיסוי שאין לסובבו משום שבסיבובו עלולה המנורה שבתוכו להיטלטל, יש להשיב על זה שמכיון שאינו מתכוין לטלטלו ואין זה פסיק רישא שיטולטל קיי"ל בזה כר' שמעון להיתר, ואף אם בסיבוב הכיסוי תטולטל המנורה בודאי, מ"מ מכיון שאינו מטלטל את המנורה להדיא אלא היא מיטלטלת ע"י שמסבב הכיסוי א"כ לא הוי אלא טלטול מן הצד לצורך דבר המותר, דמבואר בשו"ע (סי' שח סעי' כז) שטלטולו מותר.

נמצא בידינו, שאין לאסור לסבב הכיסוי של המנורת שבת מטעם בסיס למנורה ומטעם היטלטלות המנורה, הן משום שעצם היות מנורת החשמל מוקצה אין זה פשוט לדינא, שהרי לדעת האגר"מ והגרשז"א אין לדונו כמוקצה, ולענין בסיס יש לצרף עוד ב' קולות, א. יסוד הדבר לדונו כבסיס הוא רק אם נאמר כהפמ"ג שדי בשימוש מוקצה כדי להיות בסיס ואי"צ שיהא תחתיו דוקא, וכאמור אין יסוד זה מוסכם להלכה שיש שחולקים

^ה [ולחתיכות אלו המודבקים עליו], אלא לאדם שיהא באפשרותו למנוע את האור מלבוא אליו, א"כ אין טעם לומר שהכיסוי ייהפך להיות נידון לבסיס מחמתם.

^ה עוד אפשר לומר סברה פשוטה יותר, שגם אם ננקוט שאכן הנייר כסף והזכוכית הם נחשבים למשמשים את המנורה, מ"מ הרי הם מודבקים בכיסוי, ומכיון שעיקר הכיסוי אינו משמש למנורה

עליו בזה. ב. בנידון מסתבר שגם להפמ"ג אין לאוסרו מכיון שאינו חשיב כמשמש למנורה אלא לאדם. ולענין היטלטלות המנורה, יש להקל בפשיטות גם משום דהוי רק טלטול מן הצד.

בזמנינו שהתחדשו סוגי המנורות, אזי ברוב המקרים נוסף טעם גדול להקל. נגולל בקצרה את היסטוריית המנורות עם ההשלכות ההלכתיות עד זמנינו אנו, בעבר היתה רק נורת ליבון (incandescent bulb) שאופן פעולתו היתה ע"י שחוטי החשמל שבה התלהטו ובכך האירו מתוכה, נורה זו הדלקתה היתה כרוכה לכו"ע באיסור תורה מחמת התלהטות והתאדמות חוטי החשמל. לאחר שנים יצרו מנורת פלורוסנט צרה וארוכה (florescent) הפועלת ע"י גז (gas) שהוא מביא את ההארה, אך מה שגורם לגז שיהא לו את הכח להאיר את המנורה היו אלו חוטי חשמל קטנים לוחטים ששהו בשני צידי המנורה. מנורת פלורוסנט זו הגם שלהרבה מן הפוסקים אינה נידונית כאש לענין נרות שבת ונר הבדלה, בשונה מנורת ליבון הנ"ל הנידונית כאש ממש, מ"מ לענין הדלקתה בשבת היא אסורה מהתורה בשהו לקודמה מאחר וכאמור בהדלקת החשמל נמצא מבעיר את חוטי החשמל הקטנים שבצידיה.

ברבות השנים יצרו יצירה חדשה 'מנורת לד' (LED) המצויה ומשמשת כיום לרוב, הפועלת באופן כזה שאין חוטי חשמל מתלהטים כלל, אלא החשמל הולך על חימיקל (chemical) והוא מדליק את האור, מנורה זו אין בהדלקתה בשבת איסור תורה כי אם איסור דרבנן, ויש כמה נפק"מ בהל' שבת בין מנורה זו האסורה מדרבנן למנורות הקודמות לה האסורות מהתורה, אחד מהנפק"מ המצויים, הוא לענין אמירה לעכו"ם, שהקילו לומר לעכו"ם לעשות מלאכה האסורה לישראל מדרבנן במקום מצוה או לצורך גדול, אך לא הקילו לומר לו לעשות מלאכה האסורה מהתורה, א"כ במקום מצוה או צורך גדול יהא מותר לומר לעכו"ם להדליק מנורת לד אך לא יותר לומר לו להדליק מנורות אחרות.

וכן הוא נפק"מ לענינינו בנידון מוקצה ב'מנורת שבת', שכפי האמור הסיבה לאוסרה משום מוקצה הוא לדעת הפוסקים הסוברים שמנורת חשמל היא מוקצה, אך גם הם סבורים כן רק מטעם שיש בה חוטי חשמל המתלהטים כשלהבת, א"כ מנורת לד שאין בה חוטי חשמל המתלהטים אף לדעתם אין לדונה כמוקצה'.

למעשה, א. טלטול נר אסור משום שהשלהבת היא מוקצה.

ב. טלטול מנורת חשמל עם חוטי חשמל לוחטים, נח' בזה הפוסקים אם להחשיבה כשלהבת, אך גם לדעת המתירים מצד הדין אין נכון לטלטל.

ג. טלטול מנורת לד (LED), מדינא לכו"ע מותר, אבל בלא צורך יש מקום להחמיר.

ד. ב'מנורת שבת' מותר לסובב את הכיסוי המסתובב כרצונו לגלות האור ולהצפינו, ונראה שהיתר זה אינו רק במנורת לד, אלא גם בנורת ליבון יש להתיר.

כמו"כ גם לחומרתו של הגרשז"א שנכון שלא לטלטל מנורת חשמל משום שמא יבואו לסבור שטלטולו הותר לפי שהוא אינו אש גמור ומזה יבואו להתיר להדליקו ולכבותו, זהו שייך לענין טלטול המנורה עצמה, אך לטלטל הכיסוי המסתובב שיתכן ובסיבובו יטולטל המנורה מן הצד, מסתבר ודאי שאין לחוש כ"כ שמזה יבואו להתיר הדלקת נר.

¹ עוד יש לחדד גם לפי מה שכתב הגר"מ פיינשטיין, להחמיר על הדין שנכון שלא לטלטל מנורת חשמל משום גזירה שמא יבואו לטלטל שלהבת נר, הדעת נוטה לומר שרק בחוטי חשמל המתלהטים כשלהבת יש לחוש לזה, אך לא במנורת לד שאין בה להט כלל ואינה דומה לנר. אך יש לדון בזה דאפשר דסתם אינשי אינם מבחינים כ"כ בחילוק בין מנורה למנורה.

פרשת תרומה

כלי נגינה בשבת

סעודת ליל שבת

א. אסרו חכמים להשמיע קול שיר בכלי נגינה, שמא יתקלקל ויתקנו בשבת, לפיכך אסור בשבת להשמיע קול בכלי המיועד לכך, וכן אסור להשמיע קול בפעמון, רעשן, משרוקית, צפצפה וכדו', וכל הכלים האלה הם מוקצה ואסורים בטלטול, אבל מותר לשרוק בפה (סו"ע ורמ"א סי' שלח ס"א, שש"כ פט"ז ס"ק ז). מותר לתת ביד תינוק קטן צעצועים המשמיעים קול כשהוא מנענע אותם או לוחץ עליהם, אולם לגדול אסור להשמיע קול בצעצועים אלה, גם אם הוא עושה כן בשביל התינוק (שם ס"ק ג). **ב.** אסור לדבר ברמקול בשבת אע"פ שהשאירו אותו פתוח מערב שבת, והוא בכלל הגזירה שמא יתקן כלי שיר (אגרות משה או"ח ח"ג סי' נה, וח"ד סי' פד), אולם מותר לדבר עם אדם המרכיב באוזנו מכשיר שמיעה הפועל על חשמל, משום שהוא צורך גדול, ואם אפשר ראוי שלא לדבר במיוחד אליו (שם סי' פט).

סעודת יום שבת

א. אסור לרקוד בשבת, ויש להקל בזה בשמחה של מצוה, כגון מה שרוקדים בשמחת תורה לכבוד התורה, אולם בשאר שמחה של מצוה כגון בנישואין ובסעודת שבע ברכות אסור (רמ"א נסיון שלט ומשנ"ז ס"ק ה ובשש"כ פט"ז ס"ק מג). אין למחוא כפיים בשבת, אולם למחות שלא כפי שרגילים לעשות בימות החול, כגון שיקיש בידו האחת על גב היד השניה מותר. **ב.** מה שנהגו כיום לרקוד בסיומה של שמחה, דעת הגרש"י אויערבך (שולחן שלמה סי' תקל סק"ג) שאין זה ריקוד האסור, שהרי אין עושים בו תנועות המיוחדות לריקוד, ולכן אין זה נחשב אלא כהליכה במעגל.

סעודה שלישית

א. למחוא כף בשעת התפילה, כתב האשל אברהם (נוטשאטש מהדו"ק סי' שלט) שיש שנהגו לעשות כן, וביאר טעמם, שכיון שנהגו להקל בכך בשמחת נישואין, הנהיגו לעשות כן אף בתפילה שהיא עבודת השם, כדי שלא יהיה שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן. **ב.** ברכת הלבנה מצוה לעשותה בשמחה ורגילים לבוא לריקוד שאסור בשבת, לכך אמרו שלא לברך ברכת הלבנה בשבת (טעה"ל סי' תנו ס"ק יז).

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

649

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • תרומה תשפ"ד

ומשמע שיש שני מיני יצר הרע: יש יצר הרע שהוא כאבן, שעל ידי לימוד התורה הוא 'נימוח', ויש יצר הרע כברול ש'מתפוצץ', וצריך ביאור מה הם שני העניינים הללו.

ויתכן לפרש כי יצר הרע של אבן היינו כל מיני שטויות שיש בראש מצד קוצר השכל, שאינו מבין שלא ראוי לעשות כך, והוא יצר הרע של דברים שאין בהם ממש, שעל ידי לימוד התורה הוא 'נימוח' ולא נשאר ממנו מאומה, וכפי שהובא על זה בגמרא שם הפסוק "אבנים שחקו מים", שהמים שוחקים את האבן ולא נשאר כלום ממה שנשחק.

וזכרנו שבשנותיה הראשונות של ישיבת פוניבז' לפני שנפתח ה'ירחי כלה', עשה הרב זצ"ל ירחי כלה לארגון 'עזרא', שבאו לישיבה לשלושה ימים, חמישי וששי ושבתי, כמדומה שזה היה בסוף בין הזמנים, ולמדו ענייני קידוש החודש, ובסעודה שלישית בשבת לאחר שלושה ימים של תורה, קם אחד מראשי הארגון ואמר כי יש אצלם הרבה בעיות בכל מיני עניינים, והם מאד עסוקים בזה אך להחליט ולפתור את הבעיות, אבל עכשיו אחרי שלושת הימים של תורה הוא מרגיש שכבר אין שום בעיות, וכל הבעיות אינן קיימות עוד. וכמו שאמרו 'אם אבן הוא נימוח', על ידי התורה כל הדברים שאין בהם ממש נימוחים ואינם!

אך יש עוד יצר הרע שהוא כברול, הקשה יותר מאבן, והוא יצר הרע של מידות רעות, המושרשות בלב האדם, וזכרנו שהגה"צ רבי אבא גרוסברד זצ"ל בשיחותיו בלומז'ה היה מונה רשימה של מידות רעות בחרוזים: "גאוה-תאוה, קנאה-שנאה, חמדה-כבוד", והם ששה מידות רעות המושרשות בלב מהיצר הרע.

וזה כבר לא רק חוסר הבנה מצד השכל, אלא 'בלב' מושרשות מידות רעות, ויצר הרע כזה קשה יותר לעוקרו, ואף לאחר שמושכו לבית המדרש בדרך כלל אינו נימוח אלא 'מתפוצץ', שנעשה שברים שברים, אבל עדיין יש סכנה, כי השברים קיימים ויכולים בכל רגע להתאחות ולהתחבר בשנית, וצריך חיזוק תמיד שלא יחזור שוב אותו היצר הרע, והוא גם כן על ידי שימשכנו לבית המדרש, ויעסוק בתורה תמיד.

וזהו ענין 'שבירת' המידות, שעדיין היצר הרע קיים בטבע, וצריך חיזוק תמיד להתגבר עליו, אבל 'תיקון' המידות הוא שינוי הטבע עצמו, שהלב ישתנה ויעקרו ממנו המידות הרעות, וזו מדרגה יותר גדולה. ולכן צריך השפעה של קדושה בתוך 'לבו' של כל אחד ואחד, שגם הלב ישתנה ויתקן, וכל שאיפתו תהיה לקדושה.

החזק במוסר

השבוע (ו' אדר) מלאו חצי יובל שנים לפטירת מרן הגר"ד פוברסקי זללה"ה, ונביא כאן מתוך שיחה שקיים במלאות השנה הרב א. חפץ כתב מוסף ש"ק של יתד נאמן עם רבינו זללה"ה.

שאלה: בהספדים הזכירו את התקופה של אחר הסתלקות המשגיח רבי אבא, שרבי דוד אמר שמוע'סים בישיבה. בזה היה מיוחד? בתורה ומוסר יחד?

רבינו: כל הגדולים היו כך. הרי זה גם תורה! היה זה לאחר פטירת המשגיח רבי אבא גרוסברד. רבי דוד אמר בקביעות שיחות. הוא היה בא לשבת לשהות עמנו בישיבה. הרב זללה"ה היה אומר בליל שבת, ורבי דוד אמר במוצש"ק. גם רבי חיים שמואלביץ אמר שיחות בקביעות [בישיבת מיר].

שאלה: האם ראו את הרב מפוניבז' ללמוד מוסר?

רבינו: ודאי! הוא היה בהיכל ולמד ב"סדר מוסר" יחד עם כולם. מי לא למד מוסר? הרי גם הרב שך (שליט"א) זללה"ה בא למוסר! מי שאינו לומד מוסר, יכול לשכוח ולחשוב על הרבה דברים שזה רק מידת חסידות, אף על פי שהם דברים עיקריים.

בתוך לבו של כל אחד ואחד

*בפרשת תרומה (שמות כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", נאמרה כאן מצות בניית מקדש להשם, ובפשוטו נראה שגם בבניית המקדש בנוב וגבעון קיימו המצוה.

ותכלית מצוה זו היא כדי לזכות ל'ושכנתי בתוכם', כמו שידוע מחז"ל** בתוכו לא נאמר אלא 'בתוכם' - בתוך לבו של כל אחד ואחד, וכן כתוב בפרשת תצוה (כט, מה) ושכנתי בתוך בני ישראל.

ובספר החינוך (מצוה צה) ביאר בשרשי מצות ועשו לי מקדש: "ציוונו לקבוע מקום שיהיה טהור ונקי בתכלית הנקיות, לטהר שם מחשבות בני איש ולתקן לבנם אליו ב", והיינו שעל ידי בית המקדש, המחשבות של בני אדם היו מקבלים טהרה, ולב בני אדם היה נתקן. והרי עיקר האדם הוא בלב, וכל הקדושה והטומאה של האדם הם בלב, וזהו ענין מצות עשיית המקדש, להשפיע על לב האדם שיהיה קדוש וטהור, ובה יזכו ל'ושכנתי בתוכם', בתוך לבו של כל אחד ואחד.

ויש לדקדק הלשון בתוך 'לבו' של כל אחד, כי הנה באדם יש שני חלקים: לב, ומוח. הלב כולל את כל תאוות הגוף ורצונותיו, שעיקרם בלב, והמוח הוא השכל שבראש האדם. והרבה פעמים רצונות הלב הם נגד השכל. כמו שמצוי אצל חולי סוכרת, שמבינים בשכלם כי הסוכר מזיק להם, ובכל זאת הלב חושק ורוצה בזה, וראיתי פעם בעיני אדם מבוגר חולה סוכר שהחזיק בכיסו כמה קוביות סוכר, ושאלוהו הרי אסור לך לאכול סוכר, והשיב כי זה 'קוביות' ולא סוכר דק ולכן אין זה מזיק לו... כך תאוות הלב מפתה נגד השכל.

ובהנני מכוון שלפני הנחת תפילין או אומרים 'וציוונו להניח על היד לזכרון זרוע הנטויה ושהיא נגד הלב לשעבד בזה תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו, ועל הראש נגד המוח שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכוחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו', והיינו כנ"ל שהלב והמוח הם שני דברים: תפילין של יד הם כנגד תאוות הלב, ותפילין של ראש הם כנגד הנשמה שבמוח, ומצות תפילין משפיעה לשעבד גם את הלב וגם את המוח לעבודת הבורא.

ובאיגרת המוסר לרבי ישראל סלנטר כתב "האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו", 'דמיון' היינו תאוות הלב ורצונותיו שאין להם גבול, וכפי שהמשיך רבי ישראל שם: דמיונו מוליכו שובב בדרך לב רצונו וכו', אבל כנגד זה האדם 'אסור במושכלו', דהיינו שהשכל שבמוח מגבילו שלא ללכת שובב אחר תאוות לבו.

ולכן אמרו ושכנתי בתוכם בתוך לבו של כל אחד ואחד, שעל ידי הקמת המשכן תשרה השכינה בעם ישראל, ויושפע קדושה בתוך 'לבו' של כל אחד, דהיינו בתוך תאוותיו ורצונותיו, שגם הלב ישאף לקדושה ולרוחניות, ולא רק השכל.

תיקון המידות או שבירת המידות?

והנה ישנם שני חלקים בתיקון המידות: יש 'תיקון' המידות ויש 'שבירת' המידות, ומצינו שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב) בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ, היינו שאם פגע באדם היצר הרע [ומה מאד מתאים ליצר הרע התואר 'מנוול' שהגדירוהו חז"ל] העצה היא למושכו לבית המדרש, ומשיכה היינו בפיתויים, לפתותו שאם ילמד יקבל כבוד וכדומה, דברים המושכים את היצר הרע, ומתוך שלא לשמה בא לשמה.

* משיעורי החומש בליל ש"ק, תרומה תשס"ז.

** ופעם אמר רבינו כי אינו זוכר אם מפורש כן בחז"ל או בראשונים, ואמרו שחיפשו על ידי המחשבים ולא מצאו בחז"ל, אבל נמצא כן באלשיך הקדוש, וכן בנפש החיים שער א' מביא כן מחז"ל, ואמר רבינו כי יתכן שגם מה שכתב הנפש החיים בשם חז"ל, כוונתו לאלשיך.

הדרכים לתיקון הלב והמידות

והדרך לתיקון הלב והמידות היא גם כן על ידי לימוד התורה, שהוא התבלין ליצר הרע. ובאיגרת המוסר להגרי"ס ביאר שיש שני חלקים בתבלין של תורה, הא' מצד סגולת קדושת התורה המועילה כנגד היצר הרע ו'ואין חילוק באיזה דברי תורה שיהיה עסקו, תצילנו מחטא, אם יעסוק בענין שור שנגח את הפרה וכיוצא, תצילנו גם מלשון הרע וכיוצא, הגם כי אינם שייכים זה לזה, רק רוחניות התורה תשמרנו"'.
אמנם כתב (לעיל שם) שיש חלק נוסף בתבלין של תורה והוא היראה ולימוד הלכות כל עבירה: "כי תבלין של תורה הוא היראה הנובעת ממנה וכו', אם ישים האדם לבו ונפשו אל יראת התורה. אם בכלל, לידע ולהבין מהתורה כי לכל עבירה יש עונש עצום ונורא ולכל מצוה יש שכר נעלה מאד. אם בפרט, והוא העיקר, ללמוד תורת כל עבירה ועבירה לבדה, לגאווה תורת הגאווה וכו', וכן לכל מצוה ולכל עבירה את תורתה"'.
ושמעתי ממו"ר הגה"צ ראי"א דסלר זצ"ל שאמר כי בדורות הקודמים היו רואים את היראת שמים ברחובות, ואילו לימוד התורה היה בצנעה כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי ברכות ה, א) כל הלומד בצנעה מחכים, ועכשיו בדורנו זה להיפך, שהתורה היא בפרהסיא, ובני תורה ניכרים

ומפורסמים בכל מקום, אבל היראת שמים היא בצנעה, ולא רואים כל כך יראת שמים, כי לא מחשיבים כראוי את היראה.

נמצא שהדרך לתיקון המידות היא על ידי לימוד התורה יחד עם עסק היראה ולימוד הלכות כל עבירה, אמנם רבי ישראל מוסיף וכותב (אור ישראל מכתב י"ד) שצריכים גם תפילה על זה. וכן ידוע בשמו שאמר שיותר קל ללמוד את כל השי"ס מאשר לתקן מידה אחת, והיינו שיכול להיות שאדם ילמד את כל השי"ס ועדיין המידות לא ישתנו, מפני שקשה מאד לשנות את הטבע, ולימוד התורה לבד אינו מספיק לזה, אלא צריכים גם תפילה לסייעתא דשמיא. וידוע מרבי ישראל שאמר כי בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות מועילה.

ובטעם הדבר שתפילה מועילה לתיקון המידות נראה, שהרי אמרו חז"ל (תענית ב, א) שהתפילה היא עבודה שבלב, וידוע כי בגוף האדם יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים וכך גם הנפש מורכבת מרמ"ח איברים ושס"ה גידים ורוחניים, והם כנגד רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, וכשאדם מתקן את לבו על ידי התפילה שהיא עבודה שבלב, זה מועיל מידה כנגד מידה לתקן גם את המידות הרעות שבלב.

בעניינא דיומא / חודש אדר

ברוחניות, וכל כמה שמבקשים מקבלים! והוא דבר בדוק ומנוסה שיש סייעתא דשמיא לרוחניות על ידי תפילה.

וגם תפילה בלב היא תפילה שמועילה לסייעתא דשמיא, ואמנם לגבי דיני תפילה אין זה מספיק, וכדי לצאת ידי חובת תפילה שלוש פעמים ביום צריך להתפלל בדיבור, והרהור לאו כדיבור דמי, אבל בתור סתם תפילה, תפילת רשות, שמבקשים בקשת רחמים, יש סייעתא דשמיא גם על ידי תפילה בלב.

ומעשה שהיה באחד שהגיע מחוץ לארץ לכותל המערבי, והוא לא היה שומר תורה ומצוות, אבל כשהגיע לכותל התעורר קצת והתחיל לחשוב, שאם באמת כל האמונה זה דבר נכון, הוא רוצה שמן השמים יעזרו לו בזה, תפילה על תנאי... ומיד ברגע שחשב כך ניגש אליו אחד מהפעילים שמחזירים בתשובה ושאל אותו אם הוא רוצה לדעת מה זה יהדות. באותו הרגע! שחשב בלבו מחשבה כזו, ואפילו שזו הייתה רק תפילה בתנאי, זכה מיד לסייעתא דשמיא.

וחודש אדר הוא גם זמן שיש בו יותר סייעתא דשמיא על תפילה, ואם כן אפשר לזכות גם על ידי התפילה ואפילו בלב, וגם על ידי ההשתדלות בכל ענייני הרוחניות, לסייעתא דשמיא יותר מכל השנה!

לנצל את חודש אדר לרוחניות

לכן צריכים לנצל את הזמן של חודש אדר לעסוק יותר בכל ענייני הרוחניות, ואם יש דברים אחרים שצריך לעשות, עדיף לדחותם לזמן אחר, ולעסוק יותר בתורה ולהוסיף יראת שמים ומידות טובות, שיהיה ניצול הזמן, כי זה זמן שיש בו סייעתא דשמיא מיוחדת לקבל את המדרגות והמעלות העליונות, וכדאי מאד לנצל אותו.

ועוד האיר רבינו במעלת חודש אדר:

החודש האחרון – מסוגל לתיקון כל השנה

יש ענין נוסף בחודש אדר שהוא החודש האחרון לחודשי השנה, וכמו שמצינו בספרים כי סוף השנה הוא זמן של תיקון על העבר, ומובא בספרים שיש ארבעה זמני תשובה: בכל יום לפני השינה, ובכל שבוע בערב שבת, ובכל חודש בערב ראש חודש, ובכל שנה בערב ראש השנה. כך גם חודש אדר שהוא סוף השנה, זה זמן הראוי לתשובה ולתיקון על כל השנה, וכיון שזהו זמן שמסוגל לתשובה ולתיקון על העבר, יש בו גם חיוב של התמדה בתורה יותר מכל השנה.
(אדר תשע"ב)

כמה פעמים דיבר רבינו במעלת חודש אדר וסגולותיו.

ובשנה שעברה חידש דבר נפלא, לפי מה שמפורש בחז"ל שבחודש אדר תקיף מזליה של ישראל, יש באדר מידת הרחמים וסייעתא דשמיא מיוחדת להצלחה גם ברוחניות יותר מכל השנה. ונביא כאן את הדברים שנאמרו בשיחה השבועית ובישיבת פוניבז' לצעירים. אדר תשפ"ג.

חודש של רחמים וסייעתא דשמיא

מצינו בגמרא (תענית כט, ב) שחודש אדר זה חודש של הצלחה בגשמיות, שאמרו "בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה באב דרעי מזליה ולימצי נפשיה באדר דתקיף מזליה", והיינו שיהודי שיש לו סכסוך עם גוי וצריך ללכת למשפט, כדאי שידחה אותו לחודש אדר, משום שאז 'תקיף מזליה' של הישראל, והוא חודש שיש בו סייעתא דשמיא לישראל.

והרי בודאי הכל בידי שמים, והכל תלוי בידי שמים, ואם זה זמן שיש בו הצלחה לישראל, זו לא סתם איזה סגולה, אלא מידת הרחמים מן השמים, וחודש אדר זה זמן שיש בו מידת הרחמים לעם ישראל, שיש סייעתא דשמיא להצלחה מיוחדת בגשמיות.

ואם יש סייעתא דשמיא ומידת הרחמים על גשמיות, מסתבר שגם בענייני רוחניות, בחודש אדר יש סייעתא דשמיא להרבה הצלחה בכל העניינים הרוחניים, כי הוא זמן של מידת הרחמים, ויש בו סייעתא דשמיא גם להצלחה ברוחניות, בתורה, ויראת שמים, ומידות טובות.

ואמנם זה תלוי האם האדם באמת רוצה את זה. ומי שאינו מעוניין אין לו סייעתא דשמיא. רק מי שרוצה את ההצלחה בתורה ורוצה התמדה בתורה, ורוצה גם יראת שמים, ואמונה, ותפילה בכוונה יותר, ומידות טובות בין אדם לחברו, להיזהר שלא לפגוע, ואהבת לרעך כמוך, והלכת בדרכיו, אלא שיש יצר הרע שמפריע, אם אדם רוצה את זה, אזי יש לכך סייעתא דשמיא בחודש אדר.

וכמובן, צריך גם השתדלות, ואי אפשר לסמוך סתם על מידת הרחמים בלי השתדלות, אלא צריך השתדלות! לעסוק בתורה, ובספרי מוסר, על יראת שמים, ומידות טובות, לחשוב על מידות טובות, ואז יש את הסייעתא דשמיא ומידת הרחמים, עם העסק!

תפילה לזכות למדרגות הרוחניות באדר

ויחד עם ההשתדלות צריך גם תפילה על זה, וידוע מרבי ישראל סלנטר שאמר כי בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות מועילה, ואילו על גשמיות יש קצבה, כמו שאמרו (ביצה טז, א) כל מזונותיו של אדם קצובים מראש השנה, מי יעני ומי יעשר, אבל ברוחניות נאמר "הרחב פיך ואמלאהו" (עיי' ברכות נ, א) שאין קצבה ושיעור להצלחה

לעילוי נשמת
מרת **הינדל** ב"ר **משה** ע"ה
נלב"ט ט' אדר - תנצב"ה

מוקדש בברכה לידידנו החתן המופלג **שמעון ברקוביץ** נ"ו
מתלמידי רבינו זללה"ה, לרגל שמחת נישואיו בשעה טובה ומוצלחת
שיזכו לבנות בית נאמן בישראל בנין עדי עד!

לעילוי נשמת רבי **מרדכי ארביב** זצ"ל
בן **מאיר וואסי** זצ"ל
נלב"ט י"א אדר א' תשע"ט - תנצב"ה

דבר דבר

פרשת תרומה
תשפ"ד
גליון מס' 5

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לגדו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

ועשו לי מקדש וגו'

בכמה מקומות בש"ס (סוכה נ"א ב' זבחים ס"ב א' ועוד) מצינו שאין לשנות תבנית בית המקדש ממה שנסמרה במידה ובפתחים, וכך אמר דוד (דה"א כ"ח) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. ומבואר בחז"ל (ילקוט שמואל רמז קט"ו) שהכל בכתב נמסר בכתב במוגלת בית המקדש. ולשון המדרש, מגילת ביהמ"ק מסר הקדוש ברוך הוא בעמידה דכתיב ואתה פה עמוד עמדי וגו', עמוד משה ומסרה ליהושע, עמוד יהושע ומסרה לזקנים בעמידה כו', עמוד דוד ומסרה לשלמה בעמידה כו', ואומר הכל בכתב מיד ה' מלמד שנתן במסורת. עלי השכיל מלמד שנתנה ברוח הקודש. ובירושלמי פ"ק דמגילה אמרו שניתנה לידרש. ומדובר חז"ל נראה שהיתה נמשכת בכתב הקודש, [וא"כ הרי שחסר לנו אחד מכתבי הקודש].

וצ"ע ברש"י סוכה נ"א ב' (ד"ה הכל בכתב) שכתב כל מלאכת התבנית שהודיעו הקדוש ברוך הוא על ידי גד החוזה ונתן הנביא (וע' עירובין ק"ד א') והוא פלא שלא הזכיר רש"י שהוא נמסר למשה בסיני. ואם אכן היא נבואה בעלמא כמש"כ רש"י, יקשה איך נביא רשאי לחדש דבר, שהרי תבנית המשכן היתה הלכה קבועה לצורת המשכן ואין לשנותה. וצ"ל שהיתה הלכה למשה מסיני שימסרו פרוטים אלו ע"י נבואה.

ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו' וכן תעשו

וברש"י לדורות אם יאבד אחד מן הכלים, או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיוצא ומכונות שעשה שלמה וכו'. והרמב"ן נחלק על רש"י ולא ידעתי שיהיה זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו, ומזבח הנחשת עשה שלמה וכו'.

והנה יש להוכיח מדברי הגר"א (בביאור לצורת הבית) שסבר כרמב"ן ולא כרש"י, שכתב הגר"א שמוזבח שעשה שלמה היה כשל משה, אלא שרצה להוסיף עליו עוד אמה שיהיה כפול וכו', מבואר ששלמה הוסיף במידות הכלים דלא כמש"כ רש"י דוכן תעשו נאמרו גם על מה שעשה שלמה. אך בעיקר מש"כ הגר"א לגבי צורת המזבח שעשה שלמה, בדברי הרמב"ם פ"ג מהלכות בית הבחירה מבואר דלא כהגר"א, שכתב שהיתה מדתו אמה על אמה משמע שכל הזמן היה כך גם בימי שלמה ולא היה כפול.

ועשית את הכפורת וגו'

וברש"י ואע"פ שלא נתן שיעור לעוביה פירשו רבותינו שהיה עוביה טפח והנה מבואר ביומא נ"ה א' שבהזאות של יום הכיפורים שהיו מזים מדם הפר ודם האיל, אינו מזה על הכפורת אלא כנגד עוביה של כפורת.

וצ"ע כיון שפירשו חז"ל שעובי הכפורת טפח, איך יתכן להזות כנגד עובי של טפח, ז' הזאות שיהיו זו תחת זו, ולא יגעו זו בזו. וצ"ע.

מקשה תיעשה המנורה

וברש"י מאליה, לפי שהיה משה מותקשה בה, אמרו לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה.

שאלו איך קיימו בזה מצות עשיית כלי המקדש, שהרי נעשתה מאליה דרך נס ולא עשאוה בידיים. השיב רבינו שליט"א, אתה שואל מצד שהוא דרך נס. ויש להעיר מצד אחר, והנה בביאור הגר"א א"ח סי' ש"ד (סעיף א') כתב בדבר קושית היראים (סי' רע"ד) שהביא המג"א (תק"א י"ג) איך מסיקין בכלים ביו"ט והרי נאסרה סתירה בכלים. שיש לומר דגרמא מותר, והיינו שהשלכה לאש נקראת גרמא למועשה האש. ולפי זה גם אם היה טבע כזה שנעשית מנורה באש אין זה מועשה. אבל דברי הגר"א צ"ב למה לא יחשב מועשה ועדיף מהבעיר אש והלכה והזיקה שנחלקו בו (ב"ק כ"ב א' - כ"ג א') אם אשו משום חציו או ממונו, שהמשליך לאש ודאי נקרא מוזיק בידיים.

ועשית את המזבח עצי שטים וגו' נבוב לחות תעשה אותו וגו'

יל"ע במו"ש בגמ' זבחים כ"ז ב' שמוזבח הפנימי מוקדש גם שאינו ראוי לו כגון קומץ, והיינו שאף אם העלו ע"ג המזבח דבר שאין דינו להקרב עליו, קדש ונעשה לחמו של מזבח. ומבואר שם בגמ' שמעלת מזבח הפנימי שהוא כלי שרת, ופי' רש"י שם (ד"ה והאי) שנמשח עם המשכן. וא"כ במזבח הנחושת שעשה משה, צ"ע האם היה לו כח כלי לקדש את שאינו ראוי לו כמזבח הפנימי של ביהמ"ק, דמחד היה כלי כמו שאמרו בזבחים ס' א' דנין כלי מכלי וכו', אך יתכן שאף שהוא כלי הרי היו מומלאים אותו אדמה (וביותר שמקום העבודה הוא על האדמה שאין בה כח כלי), וכיון שהוא אדמה לא שייך בו קידוש פסולים כמזבח הפנימי של ביהמ"ק שהיה כלי גמור. וצ"ע.

דבר השעה

בתקופה האחרונה רבנו מעורר בכל עת על חיזוק בתפילה, לזעוק ולהריע על מצבנו, ליצול מכל צר וצוקה, נביא כמה דברים שנאמרו ונכתבו בעת הזו.

מתוך רשימה שרשם לעצמו במוצ"ש פרשת בשלח.

שימעתי פעם סיפור, לפני רבות בשנים, על אחד מיקירי ירושלים, שנכנס לבית אחד ממכריו או מקרוביו, והקים קול זעקה גדולה, או וי, או וי, נזעקו כל בני הבית לשם ושאלו על מה אתה זועק? ענה להם אתם לא רואים, תינוק יושב על הרצפה ומשחק בסכין, ענוהו אבל הרי לא קרה כלום, השיבם מה הינכם רוצים שיעוד יקרה משהו? ונשתתקו.

המצב בשכנים שמצפון, בדרום לבנון חמוד מאד, כעת רק פגיעות בסדר קטן, ועל קר עוברים על זה לסדר היום, אמנם מצטעדים על כל מה שקורה, אבל התרגלו כבר רח"ל, ומתפללים שהכל יחלוף... אבל לא זועקים, לא שופכים לב כמים לפני אבינו שבשמים, רחם עלינו ואל השחיתנו, הצילנו והשיענו, אנא אנא השיענו

כפי הידוע השכנים שם מכינים פיגועים נוראים שמכוונים על כל א"י, והכל מתוכנן אצלם ה' ישמרו, ואנחנו שותקים, מתפללים אבל לא זועקים, לא צועקים, לא מתאספים להרבות תפילה, צעקה וזעקה לאבינו שבשמים, רחם עלינו, אל תתנו לפני משחיתים אלו, אשר מי יודע מה בסונתם ויכולתם לעשות, נתאסף כולנו לזעוק אל יושב שמים, אבינו מלכנו הצילנו כי בצרה גדולה אנחנו, השיענו ונושועה.

מתוך דברים שאמר להגאון רבי יהודה סילמן.

"אנחנו מוקפים אויבים, יש סכנה גדולה בדרום, אבל יש סכנה גדולה מהצפון, אי אפשר לדעת מה יעשו, צריך להתפלל על זה, להרבות בתפילה, צריך שדרבנים יגידו בכל מקום איך לעשות את התפילות.

"שוואי ישראל מתוכננים מאוד, לפי מה ששמעתי יש להם נשק שמגיע לכל מקום בארץ, אי אפשר לומר אני בדרום או אני בצפון. המצב נורא מאוד בימים אלו אבל נראה שלא עושים שום דבר, צריך להתפלל "צריך להתפלל הרבה להתפלל, לא יודע איך. האם אפשר לומר שלום עלי נפש? האם נחכה חלילה עד שיקרה משהו? מי שמנהלים את הדבר הזה הם אובדי עצות. צריך לעשות תפילות. את זה אני אומר ממה שידוע לי, אני לא יודע כל כך הרבה, אבל ממה שידוע לי המצב נורא קשה".

מתוך דברים שאמר בכינוס רבני הקהילות בביתו

המצב כעת בארץ ישראל חמוד מאד, המצב מאוד מסוכן, אויבינו בעיקר מהצפון וגם מרחוק מתכננים ויכולים לפגוע בכל מקום ומקום, הם רוצים להשמיד ולהרוג ולאבד, צריכים להתעורר, מצד אחד צריך להיזהר לא להפחד את הנשים והילדים, אבל מצד שני צריך שהציבור ידע כדי שיתעורר, זה עת צרה, כשיש צרה מתפללים, זועקים אל ה' שיושיע אותנו, צריכים לעודד את הציבור להתפלל, ראוי שהרבנים יעודדו בכל מקום את הציבור בדרכות ועצרות להתחוק בתפילה, תפילה זה דבר שכל אחד יכול להתחוק, להתפלל בכוונה, להתפלל מעומק הלב, ויזעקו אל ה', כמו בנינו שזעקו, גם ראוי שהשליח ציבור יתפלל יותר בכוונה, להתפלל זה הדבר הכי פשוט, והי עוזר בזכות התפילות ויושיע אותנו.

מכתב שכתב אדר"ח אדר תשפ"ד

לאחינו בית ישראל די בכל אחד ואחד עת צרה היא ליעקב, כאשר על עמך יערימו סוד ואויבינו זוממים להשמיד להרוג ולאבד את עם ד' בכל ארץ, ד' ישמרו,

וכלנו כל יושבי ארץ בסכנה גדול ר"ל.

עלינו לתפוס באומנות אבותינו, לזעוק להריע ולהתפלל אל אבינו שבשמים, שידחם עלינו, וישמור שארית ישראל, ואל יתנו לפני אלו הקמים עלינו.

חובה עלינו להתאסף ולהרבות בתפילות ותחנונים לפני אבינו שבשמים שיחוס עלינו, נזקק אל יושב מדומים, אבינו מלכנו אנא הצילנו כי בצרה גדולה אנחנו, השיענו ונושועה.

ומאד ראוי שרבני הקהילות יעודדו ויחזקו כל אחד כפי הכרתו את בני קהילות בחיזוק התפילה, התועדו והתקבצו והרבו תחינה ובקשה לפני מלך קל רם ונשא שיצילנו מכל רע.

ונזכה לישועת עולמים ולביאת משיח צדקנו בב"א.

בה' אדר א' תרל"ה נסתלק רשכבה"ג שר התורה הגה"ק רבי אברהם לנדא מטשכנוב זי"ע, שהרעיש את כל העולם בכח תורתו וצדקותו המופלגת שהיה לחד בדרא, ולמוצא פי קדשו חרדו כל גאוני וצדיקי הדור.

האדמו"ר שר התורה רבי אברהם לנדא אבד"ק טשכנוב (תקנא תרלה) נולד לאביו רבי רפאל דאבזינסקי שעליו יסופר פלאות. נשא את בתו של הנגיד ר' דן לנדא ועל שמו נקרא. בשנת תק"פ נתקבל לכסא הרבנות בטשכנוב בה ישב נ"ה שנים, ושימש כעמוד ההוראה לפולין כולה. אחר פטירת האדמו"ר בעל חידושי הרי"מ מגור נאות לקבל סביבו עדת חסידים אף שהתפלל בנוסח אשכנז. רבי אלעזר הכהן אב"ד סוכטשוב מח"ס ח"י מהרא"ק וחתן בעל הנתביבות הספידו בנחל בכי (ווארשא תרל"ה) ואמר ומעיד אני עלי שמים וארץ שזה בערך עשרים שנים הייתי אצל הרב הקדוש והטהור בקאצק וכו' שאמר מי יתן לראות בדור עוד שם צדיקים כמותו וכו'. ובסוף ימיו נהרו אליו רבבות אלפי ישראל. ובשו"ת הרי"מ מגור השיב לאדמו"ר רבי חיים מצאנז בענין התרנגולים החדשים משהעידו לי שבבית הרב מטשכנוב אוכלים אותם לא חקרתי יותר. רבי אליהו גוטמכר מגרידיין כותב אליו המבורך בפי ישראל מקצה אל הקצה האיש האלקי מיחדי הדור שלנו גאון הגאונים בענוותנותו כותב ע"ע בתשובה הנה מדרכי בכל ענינים שבין אדם לחבירו הבאים לפני אני משתדל ומטריח א"ע בכל האפשרות בידי לפשר ביניהם ולא להעמיד הדבר על ד"ת על דעתני מה שאיני בגדר הזה וכו'. נלב"ע בה' אדר ראשון תרל"ה ונקבר בטשכנוב בשואה כשהוצרכו להעבירו למקום סתר נמצא שלם. ולאחר השואה לא נמצא קברו עד עצם היום הזה. מתורתו שרד הספר בית אברהם בסוגיות הש"ס. זכותא דאברהם דרושים. אהבת חסד על נשים וטהרות. ספר מנהגים ויעש אברהם. וסידור תפלה צלותא דאברהם. [בשנת תשע"ה יצאו לאור ספריו מחדש במהדורה מפוארת]

בניו כולם קדושים כיוצא בו רבי זאב וואלף מסטריקוב. רבי דוב בעריש מביאלה. רבי רפאל מוורשה. רבי יעקב מיעזוב זיעוכי"א.

[מעשה מפורסם בעולם על זכות הוריו בו - מסופר שלאביו רבי רפאל היה לו חנות יי"ש, שממנה התפרנס בכבוד. ועוררה נגדו את קנאת כומר הכפר שאסר על מאמיניו לקנות ממנו את היי"ש החמין לפני חג הפסח. רבי רפאל לא היסס להכריז שהיי"ש הפקר לכל וכי הוא נוסע העירה לכל ימי החג כשחזר לביתו התפלא לראות שאף אחד לא התקרב לחביות להפתעתו התברר לו ששני כלבים גדולים מנעו מכולם את הכניסה לבית המזיגה. רבי רפאל שלא רצה ליהנות מיי"ש החמין שעבר עליו הפסח פתח את הברזים והחל לתת ליי"ש לזרום. בראות אשתו את מעשיו הקימה קול צעקה ותבעה במפגיע שילכו קודם לשאול את הרב כדת מה לעשות ורבי רפאל נעתר לה הלכו שניהם אל הגאון ר' לייבוש חריף הידוע בכינוי הגאון מפלאצק (וי"א אל האדמו"ר ר' פישל מסטריקוב זצ"ל) ופסק שהיי"ש מותר בהנאה. אך לבו של ר' רפאל לא השלים עם הפסק והוא החליט להחמיר על עצמו פתח את הברזים ואיבד את היי"ש בידים כשנודע הדבר לאשתו הזדרזה ובאה אל הרה"ג ר' לייבוש ופרצה בבכי ואמרה את רכושי הפסדתי. בנים אין לי, מר לי, מר. כדי לפייסה הבטיח לה הרב שיולד לה בן שיאיר את עיני ישראל. ואכן נולד בנה רבי אברהם לתקופת השנה].

ואהל ציונו, אך דלת האוהל לא נפתחה, כל פעולותיו לפתוח את הדלת לא הועילו. נרעד רץ השמש לרב העיר כשהוא חושש שמא יד נכרים בדבר. בגלל קוצר הזמן, דחה הרב למוצאי שבת. מיד בצאת השבת נחפז הרב והלך עמו אל האוהל והנה הדלת נפתחת ללא כל קושי. באיזה שעה ניסית לפתוח את הדלת - שאל הרב. בערבו של יום - השיב השמש. נזכר הרב, בתקנת רבינו, שלפיה כבר היה זמן קבלת שבת באותו זמן, ולכן לא נפתחה הדלת. ואף שברחבי העיר בוטלה התקנה לאחר מלחמת העולם הראשונה, על מקום מנוחתו לא הניח הרב מטשכנוב בעצמו לבטלה. בשמעו עובדא מופלאה זו הפטיר מון שליט"א: "זה מעשה נפלא שצריך להדפיסו".

צילום מהעותק הראשון של הספר 'בית אברהם'

מון שליט"א אף מרבה לדון בדברי תורתו וחידושיו של זקינו הרב מטשכנוב זי"ע ובפרט בספרו 'בית אברהם'. וראוי לציין מה שחרט מון שליט"א על מצבת קבורת אביו הרה"ג רבי טוביה יוסף לנדא זצ"ל "נין ונכד להגאון מאור הגולה רבי אברהם לנדא אב"ד דצ'כנוב". (מרשימות הרה"צ שיינברג שליט"א)

לדוגמא במנחת דבר מצוה לו פלפל בדברי זקנו ז"ל הנה הגאון האדיר בדורו מוהרא"ל מצ'כנוב זצ"ל הקשה על דעת רש"י (קידושין ז) ... ורבנו שם מיישב קושייתו. וכן עי' בס' זכר דבר ס"ט ועוד

ובחנוכת בית המדרש בית מנחם סטריקוב בירושלים נשא רבינו דברים וכן בדברי זקנו הגה"ק רבי אברהם מצ'כנוב זצוק"ל תוך שהוא מפלפל בדבריו העמוקים. (הפרדס כסלו תשנ"ו)

דמותו לדורות

רבנו מספר שבימי בחורותיו הוא פגש את החסיד רבי ישראל ארטין, שעוד ראה את זקנו רבי אברהם טשכנובער [שנלב"ע ה' אדר תרל"ה], ואמר להגר"ד שזוכר את דמותו כל כך מוחשית שאם הוא היה צייר הוא יכול לצייר לו דמותו. בהזדמנות זו סיפר רבי ישראל מחיי השפת אמת, ותיאר את הליכות חייו היומיות, שהיה מתנהל בביתו באופן בלעבאטיש, והוסיף שזה היה החינוך בפולין הפשיסחאית לנהוג גיל כלפי חוץ ולא להראות חריגות או איזה התלהבות של שינוי מהעולם.

בהזדמנויות שונות מעיר רבינו שזקנו רבי אברהם מטשכנוב לא היה אדמו"ר רק רב העיר, וקובל על שהוא מכונה בפי הסופרים וכתובי העת אדמו"ר, זאת למרות שבסוף ימיו קיבל פדיונות וערך שולחנות, להפצרת תלמידיו בעל שו"ת מהרא"כ מפולטוסק.

רבי דן לנדו חמיו של הגאון מטשכנוב זיע"א, היה פרנס ונגיד בקהילת פלאצק, ובעל השפעה מדינית רחבה. שפתו הייתה עשירה במיוחד, וכל מכתביו מלאי מליצות נאים. רבי דן היה מתורגמן של הקיסר נאפוליון כשהגיע לפולין בשנת תקע"ב, ומקשריו אלו עם השלטון נתעשר, באחרית ימיו נתהפך עליו הגלגל וחי בעוני, אך רווה נחת ממשפחתו הענפה והנכבדה שהקים. נלב"ע כ"ט ניסן תר"ט.

ניסח המצבה - פירסום ראשון

כמו שכתבנו לא נשאר כיום זכר ממוצבת ציונו של הגה"ק מטשכנוב זי"ע, אולם לאחרונה מצאו העתק מדוייק של הכיתובים שהיו על גבי המצבות בפולין שהיו חייבים למוסרם למלכות בזמנו, כך שנשאר העתק מדוייק בכת"י של נוסח המצבה המקורי מצורך צילום הכ"י וכאן התמלול: **פ"נ אדונו מורנו ורבנו הרב הגאון אמיתי יחיד בדורו איש אלקים בוצינא קדישא אור ישראל ושמו היה הולך בכל העולם מורנו ר' אברהם ב"ד רפאל אב"ד דפה נפטר ביום ד' ה' אדר הראשון תרל"ה לפ"ק**

העתק מצבת הגה"ק מטשכנוב זי"ע

צילום נדיר מכתב יד קדשו של רשכבה"ג הרב מטשכנוב זי"ע

א"ה בשמעות הבאים נכתב א"ה אודות הגאון רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל והגאון רבי חיים ברים זצ"ל. נשמח לקבל חומר עובדות הליסט ותמונות על הקשר שהיו לדבם יבדלה"ט עמם.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת תרומה תשפ"ד (18)

ממונו של אדם

קרוב למות בשעותיו האחרונות, נכנסו אצלו הרב וגבאי הצדקה שבעיר, וביקשו ממנו לתרום לצרכי צדקה. החולה החזיק בידו את מפתח הכספת שלו, הסכים לדבריהם, ואמר מספר פעמים שאכן חשוב וצריך לתת להם, אך לא הצליח להוציא את המפתח מידו, ועד רגע פטירתו לא הצליח להתגבר על חמדת הממון שלו ולתת מכספו לצדקה.

מדוע באמת עשה הקב"ה כן? לשם מה הגדיל כל כך הבוי"ת את תאות הממון הטבועה באדם? שהרי משונה תאווה זו מכל התאוות. בכל שאר התאוות, האדם חפץ בהנאת אותו הרגע שבו התאווה שולטת בו, וההנאה מגיעה בעקבות הוצאת התאווה מן הכח אל הפועל. משא"כ תאות הממון שאף בשעה שאין ביכולתו להשתמש בממון, ואף כשיש לו הון רב שאין ביכולתו לבזבזו גם אם ירצה, עדיין חפץ הוא לאגור עוד ועוד ממון, וכמו שאמרו חז"ל (קה"ר ג') 'אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו'.

נראה בכיור הדבר, שאדרבה, דבר זה הוא מן הטובות אשר הטיב השי"ת עם בראיו. שהרי ממון הוא כלי שבאמצעותו ניתן להשיג ענינים גדולים וחשובים מאד ברוחניות: אפשר להחזיק תורה באמצעותו, אפשר ליתנו לנצרכים, לזכות עי"ז לשכר נצחי לעוה"ב. אך עצם הנתינה אינה מספיקה כדי לזכות לשכר נצחי, שהרי אין מקום להשוות בין הטירחה והיגיעה של אדם שעמל לקיים מצוות, לבין אדם שרק נתן ממון עבור מצוות של אחרים. ודאי שמצד עצם הנתינה לא שייך להשוות, דרך משל, בין השכר שמגיע לאדם העמל בתורה על ידי הדחק ומתייגע במשך כל חייו להיות שקוע בלימוד מתוך התעלמות מכל המפריעים, לבין אדם החי לו את חייו בנחת ותורם לכולל אברכים סכום שחסרונו אינו מורגש אצלו, ואשר אינו מפחית כי הוא זה מפיתו ושולחנו ואורח חייו המורגל אצלו. אך כיון שרצה הקב"ה להטיב עם בראיו ולתת אפשרות לבעל הממון לזכות לשכר נצחי, לכן הרבה הקב"ה את תאות הממון, עד כדי כך שממונו של אדם חביב עליו כגופו ממש, ויש כאלו אשר ממנו חביב עליהם עוד יותר מגופם, וכמו שפירשו חז"ל בשלהי ברכות (דס"א ב') 'על הפס' 'בכל מאדך'. כאשר אדם מתגבר על חמדת הממון ונותן מכספו עבור תורה וצדקה, נחשב הדבר כאילו נותן חלק מעצמותו, ולכן יכול הוא לזכות על ידי כך לשכר נצחי.

גם מובן לפי"ז, מדוע תאות הממון נשארת אצל האדם עד יציאת הנפש, וכמו העובדא הנ"ל שסיפר מו"ח מרן זצ"ל. כל זה הוא חלק מאהבתו ית' לבריותיו, שרצה להיטיב עמם ולתת להם אפשרות לזכות לתורה ולשכר נצחי כל זמן שבו הם עדיין חיים, גם אם אין בכוחם הם לעשות מצוות או לעסוק בתורה. לכן השאיר אצלם הקב"ה את תאוות הממון, כדי שיוכלו על ידי ההתגברות עליה לזכות לחיי העוה"ב.

דָּבַר אֵל פְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֻ לְבֹו תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי (שמות כה)

פתח 'דבר אל בני ישראל' בלשון פיוס, כמו 'דברו על לבירושלים', כשביל שהיה בו חסרון - פייסם. ואיתא במדרש (ילקוט רמז שסג) אמר ר' אבהו ומה לעשות משכן כבוד וכפרה לישראל אמר 'דבר אל בני ישראל' לשון פיוס, הדוחקים את ישראל ונוטלים את ממונם בעל כרחם, מה תהא עליהם (בעל הטורים).

רבי אבהו לומד 'קל וחומר' המחדד את גודל עוונם של אלו אשר 'דוחקים את ישראל ונוטלים את ממונם בעל כרחם': כשרצה הקב"ה שיתרמו בני ישראל מממונם עבור הקמת משכן, אשר ממנו תהיה כפרה לחטאיהם והוא מקור להשפעת השכינה עליהם, לא בא אליהם בתביעות ולא כפה עליהם לתת ממנו, אלא שלח את משה לבקש ולהפציר בהם בלשון פיוס שיתנו. כמה גדול הוא איפוא עוונם של ה'דוחקים את ישראל' אשר נוטלים מהם את ממונם לעצמם, לצורך מילוי תאוותיהם ורצונותיהם השונים, ועושים זאת בעל כרחם של הנותנים.

יש להתבונן, הלא מדובר כאן על בני ישראל העומדים חודשים ספורים לאחר צאתם ממצרים, ואמרו חז"ל (בכורות ה' ב') 'איו לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לזיכ טעונים מכספה וזהבה של מצרים', והיו אז עשירי עולם. נתבונן עוד, מה היא הבקשה שאותה ביקש מהם משה: לבנות משכן לבורא העולם אשר הוציאם מעבדות לחרות באותות ובמופתים. בנוסף לכך, ממשכן זה תצא תועלת עצומה עבורם, כיון שעל ידו תהיה כפרה לכל חטאיהם. אם כן השאלה היא עצומה: מדוע זקוקים היו לפיוס כדי להסכים לכך?

עוד יש לתמוה, מה מקום יש להשוות בין הפיוס שלהם לבין הפיוס שלו היו זקוקים בני ישראל בזמן הגלות, יעו"ש באבן עזרא ובשאר המפרשים שמדובר על הגלות האחרונה, כמה פיוס צריכים ישראל כדי להתחזק למרות כל הצרות והרדיפות ולדעת שהקב"ה שומר עליהם ויגאל אותם במהרה בימינו. כיצד אפשר להשוות בין פיוס זה לבין הפיוס הנצרך כדי לשכנע את בני ישראל לתרום זהב וכסף למשכן?

נמצינו למדים מכאן, כמה גדולה חמדת הממון, שאינה עוזבת את האדם בכל מצב, ואף בני ישראל באותו הזמן היו צריכים חיזוק כדי להתגבר על חמדת הממון ולתרום למשכן, וכמה שבח הוא להם שהביאו כ"כ עד שהי' די והותר והוצרך משה להעביר קול במחנה שיכלו העם מהביא. חמדת הממון היא כה טבועה באדם, עד שאין היא עוזבת אותו במשך כל ימי חייו, ואף בזקנותו המופלגת, כאשר הוא כבר חולה וקיצו קרוב, ואף אם יש לו הון רב מאד, עדיין אין חמדת הממון בטלה ממנו. מו"ח רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זצ"ל היה מספר על אדם עשיר גדול, שבשעה שהיה

משא הספדו של רבינו מרן שליט"א

על הגאון הגדול רבי ברוך ויסבקר זצ"ל ראש ישיבת "בית מתתיהו" נאמר בעצרת המספד המרכזית בהיכל ישיבת "בית מתתיהו" ככלות השבעה

רב ותלמיד

הנני מתבונן שאנו נמצאים באדמות קודש, שכאן בגבעת רוקה (אני לא יודע אם זה ממש אותו מקום) היה ביתו של מו"ר החזו"א זצוקללה"ה אבל כמה מתאים שישבתו של הראש ישיבה זצוק"ל, תהיה בביתו של מו"ר החזו"א זצוק"ל.

כשהייתי צעיר ישנתי בביתו של מו"ר החזו"א, וכשהזרתי בלילה מהישיבה אפילו אחרי סדר שלישי היה רוצה שאשב על יד השולחן ואלמד עד שהייתי נרדם ואז היה מעירני שאלך לישון, ופעם אחת בחורף שהיה קר מאוד היה דולק תנור קטן עם פחמים על הארץ, והרבנית של החזו"א זצ"ל נכנסה וישבה בכסא קטן על יד התנור, (היא היתה מאד מסורה לחזו"א זצ"ל שיוכל ללמוד בלי מפריע). והתחילה לדבר אלי ולספר לי, שכשהרב הרצוג עלה לארץ ישראל, נסענו לקבל את פניו בנמל יפו, והיו שם אנשים שכינו אותו בהערכה "דוקטור הרצוג". והרבנית הרצוג ששמעה את התואר שמכתירים את בעלה, כעסה מאוד ואמרה אנחנו איננו דוקטורים, אנחנו ברננים! כך כאבה הרבנית הרצוג. פנתה אלי הרבנית של החזו"א ואמרה, אתה שומע מאיר, הרב הרצוג שהיה לו שמונה דיפלומטים אינו דוקטור, ואז הראתה לי על בעלה מרן החזו"א זצ"ל ואמרה, הוא שאין לו בעולמו מלבד תורה, אליו באים נשים וילדים ומפריעים ללימודו בעניני רפואה, כאילו שהוא באמת דוקטור גדול.

בתמימותי, כנער צעיר, שאלתי אותה מה זה דיפלומה? הרבנית הגיבה בתמימה, וכי איך יודע מה זה דיפלומה? והיא התחילה להשיב לי, דיפלומה זה דיפלומה, כשהם לומדים וגומרים... ואז לפתע מרן החזו"א קטע את הדברים, והתערב בשיחה, והתערב באמצע המשפט, "שלומדים וגומרים לעשות כמה זוגות נעלים, מקבלים דיפלומה של סנדלר!!" כך ברגע כמימרא הוא אמר את הכל! כך רצה החזו"א להבייל, מלשון הבל, ולהויל אצלי, את אותם הופרי בורות נשברים, המייקרים את שאר החכמות הגשמיים.

ובאמת שבזה היה גם גדלותו של הראש ישיבה זצוק"ל שכך הוא הסתכל על העולם, שהעיקר זה לימוד התורה וחכמתה. וכל שאר החכמות, זה להיות סנדלר! והכל הבל ורעות רוח.

והנני רוצה לחזור על דברים שכבר אמרתי זה בקצרה לאבלים בימי השבעה, כי זה נוגע גם לתלמידים, לבני הישיבה, שישמעו את זה.

(כאן הרחיב רבינו מרן שליט"א במעלת הקשר של תלמיד ל"רבו מובהק שלמדו תורה")

וזה היה הראש ישיבה זצ"ל, שהיה תלמיד לרבותיו בכל דבר וענין. וכבר סיפרתי שכשנפטרו רבנו הגדול מרן הרב שך זצ"ל, הוא בא אלי שצריך ללכד את תלמידי הרב שך זצ"ל ולעשות ועד שיתכנסו מדי פעם. הוא מאוד רצה לחזק את הענין הזה...

הראש ישיבה זצ"ל היה מיוחד "בהעמדת תלמידים" בבחינת רב ותלמיד, וזכה לזה בגלל שהוא היה תלמיד לרבותיו! על כן עזר לו הקב"ה שיעמיד תלמידים גדולי תורה. שהם ירגישו שהוא רבם והם היו קשורים אליו.

שמעתי שפעם ביקשו מהראש ישיבה זצ"ל ברכה שיהיה קל בלימוד והיתה תשובתו של הראש ישיבה זצ"ל מי אמר שצריך שיהיה קל בלימוד, אדרבה העיקר זה עמילות ואז ההצלחה. ועל זה אני רוצה לספר לכם:

פעם שלמדתי בכולל הזון איש, אחד מהת"ה העלה בבית המדרש תירוץ על צ"ע, של רבי עקיבא איגר, והתירוץ היה נראה פשוט ונפלא ביותר, עד שלא הבינו כלל מדוע נשאר הרע"א בצ"ע. החלטנו ללכת למו"ר מרן החזו"א זיע"א עם אותו ת"ה, והוא אמר לפנינו מה שעלה במחשבתו לתרוץ את הקושיא, כששמע את זה החזון איש זצ"ל קם ממקומו, ונטל את מקלו, והניחו על כתפיו, והניח ב' ידיו על המקל על שתי צדדי הראש, וכך הלך הלך ושוב, ומצחו האדים מרוב מאמץ, מריכוז במחשבה, וכך הלך והסתובב שוב ושוב, וזה היה מחזה נורא, עד שלפתע החזו"א נעצר, וניגש אלינו כשהוא מסביר לנו את הטעות שלנו בחשבון הדברים, ועל כן התירוץ הוא מופרך. לאחר מכן אמר לנו החזו"א זיע"א "וכי מה אתם הושבים שאני לא מפרגן את המתרוץ את הקושיא על הרע"א?! אין זה כך, רק רציתי להראות לכם שקושיא של רעק"א אי אפשר לתרוץ בלי עמל ויגיעה, התירוץ של אותו ת"ה היה "איינפל" "נאפ" רעיון שבא לו ע"י כשרון, רציתי להראות לכם שלתרוץ קושיא רע"א, אי אפשר בלי עמל ויגיעה.

ראש הישיבה זצ"ל היה מיוחד עד למאד בעמל ויגיעת התורה עד כלות הכוחות, כי הוא ידע שהעיקר זה העמלות בתורה ורק אז זוכים להצלחה.

ועל זה אני רוצה לספר לכם מה שהוא סיפר, שפעם פגש את מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי, שהיה הרב'ה שלו, ברחוב, ושאל אותו איזה שאלה בקדשים אמר לו ר' שמואל, הרי אתה אומר שיעורים בישיבה במסכת אחרת ואם כן איך אתה לומד קדשים, זה בכלל "עושה מלאכת ה' רמיה", אני כבר ששה מחזורים אומר שיעורים, ובכל זאת איני יכול ללמוד מסכת אחרת ממה שלומדים בישיבה, צריך להיות שקוע רק במסכת הזאת שלומדים בישיבה, וזה היה הראש ישיבה זצ"ל.

ואת זה צריכים ליזכור הבחורים, דבר ראשון ללמוד מהראש ישיבה זצ"ל, איך שהוא השכיל להבין שכל העולם זה הבל ורעות רוח. העיקר זה תורה וחכמת התורה. דבר שני כמה הוא העריך את רבותיו והתבטל אליהם, ורצה לדבוק בדרכיהם, ומשום כן זכה הוא עצמו להעמיד תלמידים, כי הוא ידע מה זה להיות תלמיד לרב. ודבר שלישי שהעיקר זה עמלות בתורה ואז זוכים להצלחה.

ושה' יעזור שיהי' מליץ יושר על הישיבה, על הבנים ממושיכי דרכו ראשי הישיבה, שהמקום יעלה ויפרח ויעמיד גדולי תורה ויראה, ועל כל כלל ישראל שנמצאים בצרה וצוקה, ובלע המות לנצה

(נכתב ע"י א' השומעים)

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ד

הוראת שעה

שאלה: איך 'בעל בית' יכול ללמד את הילדים שלו שהתורה היא הדבר החשוב ביותר, בעוד שהוא עצמו אינו עושה כן, שהרי אינו חי כאברך כולל?

תשובה: ראשית, אם הילד מרגיש מאביו הרגשה של 'אוי, הלואי והייתי יכול לשבת וללמוד', דהיינו שהוא מעביר לו את ההרגשה שמה שהוא עושה אינו אלא 'בדיעבד', והיה רוצה באמת להיות בכלל, באופן כזה אין בעיה בכלל.

שנית, הדבר תלוי באם הבית מתנהל כמו בית של 'בן תורה'. אני אומר לאנשים שנאלצו לצאת לעבוד שלא יקראו לעצמם 'בעלי בתים', אלא 'בני תורה שצריכים ללכת לעבודה', שהרי הם עדיין 'בני תורה' שצריכים ללמוד. הבית צריך להיות בנוי על הלכה. שה'משנה ברורה' יהיה על השולחן לא פחות מאשר בבית של אברך. וכן לגבי דרך הדיבור והצניעות. הבית יכול להיות כמעט כמו בית של אברך, חוץ מרומה מסוימת של נוחות, שיכול להרשות לעצמו יותר, שכן אדם שעובד לא חייב להיות כמו אברך ממש, אבל חוץ מזה הוא יכול להיות לגמרי עם צניעות וכל צדדי ההלכה, שעל השולחן יהיו תמיד גמרא ושולחן ערוך או משנה ברורה, וכך הילד יקבל את הרעיון שאברכי הכוללים הם עיקר העיקרים של כלל ישראל.

כמו כן תלוי איך מדברים בבית על אברכים, אם מזדברים בכבוד הראוי אזי הילדים מבינים שאביהם 'מהזיק מזה', ועל ידי כך הם מבינים מה חשוב באמת. ילדים מבינים דברים גם מתוך חצאי מילים של ההורים...

שאלה: יש לנו כאן חבורה של בעלי בתים, אנתנו לומדים יחד מסכת ביצה, לומדים לאט, מאוד ברור, יושבים סביב השולחן ודנים ביחד על כל פרט, גם מרבים בחזרות, האם אפשר לשמוע איזה חינוך לסגנון החבורה כזו?

תשובה: נאמר לגבי הכנת ישראל למתן תורה 'ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני ויחזו במדבר' (שמות י"ב). ואומר על כך האור החיים, שאמנם ברפידיים רפו ידיהם מן התורה, אבל לקראת קבלת התורה הם נסעו מהרפיון, כי הרפיון הוא דבר שמפריע מאוד לגדול בתורה. נמצא שהדבר הראשון שצריך כדי להצליח בלימוד יחד הוא 'ויסעו מרפידיים', דהיינו להתמיד ולהתייגע בלא רפיון.

והדבר השני שצריך להקפיד עליו הוא 'ויחזו במדבר', דהיינו ללמוד מתוך מידות טובות, ובעיקר מידת הענוה הרמוזה בתבנית 'במדבר', כמו שדרשו חז"ל (במדבר י"ב) 'למי ששמים עצמם כמדבר'. כשישבים יחד ומדברים בלימוד צריך להיזהר מאד לכבד את האחרים ואת דבריהם. צריך להיזהר שכולם ירגישו שיש להם חלק בקבוצה הזו, ולא שיהיה מצב שאדם ירגיש שהוא צריך 'לדחוף' את עצמו יותר מאחרים.

הבעיה היחידה בסוג לימוד כזה, שמאחר ואדם בטבעו קשה לו להיות מתמיד, אזי פעמים הוא משתתף בקבוצת לומדים, אף שהוא עצמו אין לו שייכות לזה כל כך, וכסתפק בזה שהוא חלק מהקבוצה. בצעירותי ראיתי איזה רב שנהג להקשות קושיא בשיעור, וכשהיה מגיע לתירוץ רצה שכולם ישתתפו, וכולם היו צועקים, ואף הייתה קבוצה של בחורים שלא ידעו מאומה מהמדובר בשיעור, אבל צעקו עם כולם. ולפיכך צריך לשים לב שאדם לא יסתפק בכך שהוא 'שייך' לשיעור מסוים, אלא אכן יעמוד יחד עם כולם.

(מתוך ש"ת שנתרץ בליקווד כ"ב שבט)

כיצד זוכים לכתר תורה?

מבין שזה החיים שלו. כך צריך אדם להרגיש בלימוד התורה, 'כי הם חיינו'.

והתנאי השני להשגת התורה וחשיבותה, המתבאר מתוך דברי רבינו יונה, שצריך שיהיה לאדם עריבות ושמוחה בתורה, וכמו שכתב שעל ידי 'ששון לבי המה' זוכים ל'נחלתי עדותך', שכן כאשר יש לאדם שמוחת התורה הוא יכול לעמוד בה בכל מצב, גם כשיש בסוגיא איזה חשבון קשה, ולא רק כשיש בה איזה 'גישמאקע סברא'. משל למה הדבר דומה, לאדם הרואה מישהו טובע בים, והוא קופץ למים הקרים ומתאמץ להרים אותו, ברור הדבר שאף שאין לו שום הנאה ממועשה זה, מכל מקום יש לו סיפוק עצום שזוכה להציל חיי אדם, ולפיכך נקל בעיניו להתגבר על כל קושי. וכך הוא גם בשעת הלימוד, שאם יש לאדם סיפוק מעצם הלימוד נקל בעיניו ללמוד ולהתגבר על כל קושי.

בנוסף לשני עניינים אלו, שנתבאר מתוך דברי רבינו יונה, ישנו ענין שלישי, שכתב הרמב"ם בספרו 'דרך עץ חיים', על הפסוק 'הלא כה דברי כאש' (ירמיה כג כט), ומבאר שהתורה זה אור ממש שנכנס לתוך נשמתו של האדם הלומד אותה. וכן אמר מו"ר הגר"א קוטלר זצ"ל, שהתורה היא 'מוציאות רוחנית'. ועל פי זה יאיר אור חדש על הענין של 'כבוד התורה', שכן אדם שמכבד את התורה ומעריך אותה כראוי אזי התורה עצמה מלמדת אותו.

והביא מו"ר כמה ראיות מדברי חז"ל ליסוד זה, כמו שכתוב ב'מרגינתא דבי רב', 'תורת ה' תמימה עומדת לפני האדם בשעה שהוא עוסק במשנתו, ואומרת ה' עמך גבור החיל, הנה באתי ללמדך, על כן יצאתי לקראתך לשחר פניך ואמצאך, אשריך אם תזכרני, אשריך אם בליבך תצפנני, אשריך אם תקיימני, אשריך אם תשמיעני'. וכן כתוב במסכת סנהדרין (טז): 'אמר רב יצחק בר אבדימי, מאי קרא, שנאמר נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו, הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר'. הרי שאדם היגע בתורה ומכבדה כראוי התורה עצמה עמלה עבורו.

ובזה מיושבת התמיהה על מה שכתב הרמב"ם שהמאבד אחת מלילותיו עלול לאבד את כתר התורה, שכן אדם זה מראה שאינו מחשיב את התורה כראוי, ומלבד מה שכתב רבינו יונה שלא יצליח בלימוד החכמה אם איננה יקרה בעיניו, גם מפסיד בזה את הסיוע הסגולי של התורה, שעומלת במקום אחר למי שיגע בה ומכבדה כראוי, ועל כן אפילו הפסד של לילה אחד עלול לאבד את כתר התורה.

נמצא שמי שמבזבז כל לילה שעתים על דברים בטלים, הרי שלא חסרות לו רק השעות הללו, אלא חסרים לו כל הימים! כיון שחסר לו בהערכת חשיבות התורה. ומפני זה כשהוא מגיע למחרת לסדר בבוקר אינו מצליח ללמוד כראוי, כי מאחר שאין לו חשיבות ללימוד התורה אינו זוכה להשיגה. ואז בחורים אומרים 'אני לא נהנה מהלימוד', 'אני לא מתחבר ללימוד', ודאי, אם אינך מחשיב את התורה כיצד תוכל להצליח.

כתוב בפרשה (שמות כה י"א) 'ועשו ארון עצי שטים וכו', ועשית עלינו זר זהב סביב'. ואמרו חז"ל (שמו"ר פ"ר ל"ד ס"ב) 'אמר רבי שמעון בן יוחאי, שלשה כתרים הם וכו', כתר תורה זה הארון, דכתיב בו זר זהב. למה נכתבים זר ונקראים זר, אלא לומר לך אם אדם זוכה נעשים לו זר ואם לאו זר'.

מבואר שאם אדם זוכה ל'כתר תורה' התורה נעשית לו 'זר', ואם לא, אזי חלילה היא 'זרה' לו. וצריך לדעת איך באמת זוכים לזה.

והנה הדרך לזכות ב'כתר תורה' מפורשת בדברי הרמב"ם (תלמוד תורה פ"ג הי"ג), שכתב 'אף על פי שמוצה ללמוד ביום ובלילה, אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה'.

ומתבאר מדבריו, שמי שמאבד לילה אחד מלילותיו כבר עלול לאבד את ה'כתר תורה'. ולדוגמה, בחור שיוצא מבית המדרש באחת עשרה ורבע והולך לישון בשתיים, הוא מאבד כתר תורה! וכמו שכתוב במדרש 'אם אדם זוכה נעשים לו זר ואם לאו זר'.

אמנם ענין זה תמוה לכאורה, כיצד יתכן שלילה אחד יוכל לאבד ממנו 'כתר תורה'.

כדי לבאר את הדברים יש להקדים את דברי רבינו יונה (משלי א ז), על הפסוק 'יראת ה' ראשית דעת, חכמה ומוסר אוילים בזו'. וזה לשונו, 'תחילת כל דעת תלמוד לנפשך יראת ה' יתברך, כי החכמה ומוסר אוילים בזו, שאין להם יראת ה' ואינם יקרים בעיניהם. ולא תצליח בלימוד החכמה אם איננה יקרה בעיניך, ולא תתקיים בידך'. כלומר, האוילים אינם מחשיבים את לימוד החכמה והמוסר, ועל כן אינם זוכים לתורה. והוסיף, 'ונאמר (תהלים קיט קיא) נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה'. דהיינו, שהתנאי לזכות ל'נחלתי עדותיך' - שהתורה תעשה ירושה ונחלה אצלו, הוא על ידי ש'ששון לבי המה' - שהוא שמח בתורה.

ומתבאר מדברי רבינו יונה שיש שני תנאים להשגת התורה. האחד, להחשיב את התורה, שאם אינו מחשיבה כראוי לא יתכן שיעמוד ויגע להשיג אותה, שכן כאשר אינו מחשיב את התורה מניח אצלו מתעמק בכל דבר להבינו על בריו, וכשיש לו קושיא, הוא חושב או שומע איזה תירוץ או איזה סברא, מיד מתיישבת דעתו, 'יש תירוץ'...

לפעמים מגיע אלי בחור ושואל שאלה, ואני עונה לו תירוץ, אבל תירוץ זה ניתן להקשות עליו, ואני מומתן שהבחור יקשה עליו, אבל הוא לא שואל כלום, מכיון שלא אכפת לו באמת לדעת את התורה, אלא רק לשאול שאלה, ואחר ששאל יצא ידי חובתו... זה נובע מכך שלא מרגישים שהתורה זה החיים! אבל אם אותו בחור היה צריך לקחת שתי תרופות, והיתה לו שאלה איך בדיק לעשות זאת, מתי לקחת את זו ומתי את זו, וכמה בדיק לקחת מכל תרופה, הוא היה מברר את הענין 'הדק היטב', ולא היה מרפה עד שהיה ברור לו הכל כראוי, כי הוא

גדרי קדושת הגוף וקדושת דמים והחילוק ביניהם

הגוף בלא בעלות לגבוה, והא בקדושת הגוף לא מהני פדיון היינו משום שיש כח לקדושה לגרום שיהיה לגבוה בעלות ממונית על החפץ, וממילא אפי' שהפדיון הוא סיבה להפקעת הבעלות של גבוה הכח של הקדושה גורם שיחזור לגבוה הבעלות.

ולפ"ז הא דנקטו התוס' בגיטין דהא דהקדש מפקיע מידי שעבוד הוא רק בקדושת הגוף שלא מועיל בזה פדיון, היינו משום דבקדושת הגוף שלא מועיל פדיון בגלל שהכח של הקדושה גורם להחזיר את הבעלות הממונית לגבוה, ה"ה שלא מועיל שעבוד כיון שאפי' אם יגבה את הבעלות הממונית הקדושה תחזיר הבעלות לגבוה, אבל בקדושת דמים שמועיל פדיון כיון שאין לקדושה כח לגרום שהחפץ יהיה בבעלות גבוה, ה"ה שאם מבטל את הבעלות ע"י גביית חוב הקדושה פוקעת.

מיהו כל זה שייך בביטול הבעלות שע"י פדיון או שעבוד דבעצם שייך שיהיה לגבוה בעלות אלא שמפקיעים את זה ע"י פדיון או גביית חוב, אבל אם ביטול הבעלות יהיה ע"י מרידה שלא שייך בכלל שיהיה בעלות בחפץ אפי' בקדושת הגוף הקדושה תפקע, ולכן הוצרכו הראשונים לומר שיש גילוי בפסוק שמרידה לא מפקיע בעלות של קדושת הגוף.

ולהאמור אפשר לומר דמש"כ הרא"ש דהחילוק בין קדושת הגוף לקדושת דמים לגבי פקעה בכדי הוא מאותו הטעם דבקדושת דמים מועיל פדיון ובקדושת הגוף לא מועיל פדיון, היינו משום שנקט דחלות קדושה לזמן שייך רק לגבי החלק הממוני שנותן להקדש בעלות ממון לזמן, ולכן בקדושת הגוף שלא מועיל פדיון בגלל שהכח של הקדושה מועיל לגרום את הבעלות, א"א לעשות קדושה לזמן כיון שאפי' אם יעשה את הבעלות גבוה לזמן יש בכח הקדושה להחזיר את הבעלות, אבל בקדושת דמים שמועיל פדיון בגלל שאין בכח הקדושה להחזיר הבעלות, ה"ה דאפשר לעשות הקדושה לזמן דעושה הבעלות של גבוה לזמן וכשהגיע הזמן הבעלות מתבטלת והקדושה פוקעת.

בעלות ממונית הקדושה לא פוקעת, אבל בקדושת דמים אם מבטל הבעלות הממונית ממילא הקדושה פוקעת, ובה כתבו התוס' להשוות ששעבוד דומה לפדיון דבקדושת דמים שמועיל פדיון אינו מפקיע מידי שעבוד, כיון שע"י גביית השעבוד מבטל את הבעלות הממונית של גבוה וממילא גם הקדושה פוקעת, אבל בקדושת הגוף שלא מועיל פדיון כיון שאפי' אם יבטל הבעלות הממונית של גבוה ישאר בחפץ הקדושה, אינו יכול לגבות החפץ בשעבודו וממילא פקע שעבודו.

והביא ראיה לזה מסוגיית הגמ' בחולין דף קל"ט, ט"א לגבי תרנגולת שמרדה אם פקע קדושתה או לא, דמבואר שם דאליבא דרב בהקדיש תרנגולת ומרדה יש חילוק בין קדושת הגוף לקדושת דמים, דבקדושת הגוף אפי' אחרי המרידה החפץ נשאר בקדושתו, ובקדושת דמים המרידה מפקיעה את הקדושה, וביאר דהיינו נמי משום דבקדושת הגוף אפי' שהמרידה מבטלת את הבעלות החפץ נשאר בקדושתו, משא"כ בקדושת דמים כיון שהמרידה מבטלת את הבעלות גם הקדושה פוקעת.

מיהו בדברי הראשונים [רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, ר"ן] בחולין מבואר שגם בקדושת הגוף אם המרידה היתה מפקיעה את הבעלות הקדושה היתה פוקעת, אלא דבקדושת הגוף המרידה לא מפקיעה את הבעלות בגלל שכתוב ל' הארץ ומלויה וכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא, וא"כ מבואר מדבריהם שגם בקדושת הגוף נצרך בעלות ממונית ואפשר להפקיע הקדושה ע"י ביטול הבעלות.

ולכן נראה לבאר עפ"י יסוד הגר"ח (חידושי הגר"ח ב"ק ע"א) דחלוק הקדש גוף מהקדש דמים, דבהקדש הגוף מחיל על החפץ קדושה וזה גורם שיהיה לגבוה גם הבעלות הממונית על החפץ, ובהקדש דמים מחיל על החפץ בעלות לגבוה וזה גורם שיהיה בחפץ קדושה, ולפי דבריו י"ל דלעולם לא שייך שיהיה קדושת

[פרק כ"ה, ב] **דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי:** וברש"י "אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי, ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד."

בדין קדושה לגבוה מצינו ב' סוגי קדושות קדושת הגוף וקדושת דמים, ובגמ' נדרים כ"ט, א דנו לגבי הקדש לזמן אי פקעה או לא פקעה, ואמר רבא מי קא מדמית קדושת דמים לקדושת הגוף כדושת דמים פקעה בכדי קדושת הגוף לא פקעה בכדי, ומבואר שיש חילוק בכח הקדושה בין קדושת הגוף לקדושת דמים.

וכתב הרא"ש דסברת רבא לחלק בין קדושת הגוף לקדושת דמים לגבי הדין פקעה בכדי, הוא משום דקדושת דמים יכול לפקוע ע"י פדייה ולכן פקעה נמי ע"י קביעות זמן, אבל קדושת הגוף דלא פקעה ע"י פדייה גם ע"י קביעות זמן לא פקעה, ויש לבאר מדוע תליא הא בהא דאף דפקע ע"י פדיון למה שיפקע בכדי.

והנה התוס' בגיטין (דף מ"ב ד"ה הקדש) כתבו דהא דהקדש מפקיע מידי שעבוד הוא רק בקדושת הגוף אבל לא בקדושת דמים, משום דקדושת הגוף אין לה פדיון ולא אלים שעבוד מנתנית דמים, אבל קדושת דמים שראוי לפקוע ע"י פדיון פקע אף ע"י שיעבוד, ולכא' תמוה דהא ס"י גם בקדושת דמים בעינן פדיון, וא"א לומר דהשעבוד הוה כפדיון כיון שאינו נותן להקדש דמים במקום החפץ המוקדש ולהיכן הלכה הקדושה.

וביאר הקובץ הערות (סימן ב) דהחילוק בין קדושת הגוף שלא מהני פדיון לקדושת דמים שמהני פדיון, היינו משום שהפדיון מבטל רק את הבעלות הממונית, ובקדושת הגוף אפי' אם אין

משנת הישיבה

הדרך להשגת מתיקות בתורה ולהצלחה בלימוד - חלק ב. נאמר בפני כלל בני הישיבות בברוקלין כ"א שבת

מה הן המידות 'הנסתרות' הסותרות לתורה?

עשה בעבר איוו עוולה לאותו אדם שדפק והכריז. ואכן ביררו הדבר, ונודע שהאבא הוא גבאי בבית הכנסת, ולא כיבד לאותו אדם בעליה שחשב שמגיע לו... נמצא שכל מה שדפק נבע רק מחמת הנקימה והנסירה שבליבו. ואף שהוא לא ידע מכך, אלא חשב שזה מחמת צדקות, מכל מקום אם מתבוננים היטב בענייני מידות יודעים מאיפה זה מגיע, ושלא היה כאן מעשה 'צידקות' אלא רק נקמה גרידא.

הכלי יקר כותב דבר מיוחד בפרשת שמיי (ויקרא טו א), שכלל ישראל אף שהם המובחרים שבאומות, מכל מקום הם גרועים מן האומות בענין המחלוקת! ושורש הדבר הוא במה שהשבתים קינאו ביוסף הצדיק. וכתב שם שזה היה גם שורש חטא העגל, שעם ישראל קינאו במשה רבינו, ולכן אמרו 'לא ידענו מה היה לך, ונעשו את העגל. ואמנם חז"ל מבארים שטעו בחשבון הימים, ושראו מלאכים מוליכים מיטתו בשמים, אבל סיבת הדבר שהביאה אותם לטעות היתה הקנאה במשה רבינו. אדם שיש לו קנאה בליבו חושב שבגלל סימנים כאלו או אחרים משה רבינו מת, אבל הכל בגלל הקנאה!

וזה נקרא 'מידות', ללמוד מי אני באמת, האם אני כעסן, האם אני מקנא, האם אני נוקם, האם אני מודה על האמת, כל עניינים אלו שורשם מגאווה, כמבואר בראשונים, ולדברי רבינו יונה התורה אינה שוכנת לעולם אצל מי שאין לו מידות טובות. אדם יכול להסתובב ולומר הרי יש לי געשמאק בלימוד, אבל האמת היא שהתורה אינה שוכנת אצלו, מאחר והוא מהוה סתירה לתורה, בכך שהוא מגושה וגופני בתאוות או במידות רעות. זו הנקודה השניה שצריך כדי לזכות לתורה, מידות טובות.

הנקודה השניה שצריך להשיג כדי לזכות לתורה: איתא במסכת אבות (פי"ג מ"ז) 'אם אין דרך ארץ אין תורה'. ומבאר רבינו יונה, 'רצה לומר, שצריך לכתחילה להתקין עצמו במידות [טובות], ובה שתשכן התורה עליו, שאינה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות, לא שילמד תורה ואחר כך יקח לו המידות'.

שורש המידות הטובות היא מידת הענוה, אבל הגאווה סותרת למידות טובות ולתורה. לפעמים אדם חושב לעצמו שאין לו שום שייכות לגאווה, שהרי הוא יודע בעצמו שאינו מרוצה ממצבו, ויש לו הרבה במה להשתפר. אמנם באמת עדיין הוא יכול להיות בעל גאווה, שכן בעל גאווה פירושו 'לי גאווה תהילה', שרוצה שישבחו אותו שהוא אדם מיוחד. והסיבה שהוא מרגיש מדוכא אינה משום שהוא עניו, אלא אדרבה, זו היא גאווה במיטתו, שליבו שבור בקרבו על כך שאינו מקבל את השבחים שהוא חושב שמגיע לו. והסימן לדעת אם זה נובע מגאווה, שיבדוק את מצבו לגבי מידת הכעס, שאם אדם כועס תמיד זה סימן לגאווה. אם מקפיד על אחרים כשאינו מקבל בדיוק כמו שרוצה, אם אינו יכול לסבול ששכן שלו אינו בדיוק כמוהו, אם דברים קטנטנים מפריעים לו ביותר, כל אלו מסימני הגאווה הם, כדאיתא בחז"ל.

נקמה אף היא מסימני הגאווה, אלא שאנשים חושבים שהם אינם נוקמים... היה פעם סיפור שבבת בר מצוה, שאבי חתן הבר מצוה קנה ממתקים לילדים עם הכשר טוב ומעולה, אלא שלא היה ההכשר הכי חמור (לילדים ודאי ההכשר היה טוב). בא אדם אחד ודפק על השולחן, והכריזו שיידעו שהסוכרייה הם של הכשר פלוני, ומי שרוצה לסמוך עליהם שיסמוך... אחר הכרזה כזו אף אחד לא רצה לסמוך, וכולם לקחו מהילדים את הסוכריות, וקלקל בזה את כל מצב הרוח של שבת הבר מצוה. כששמעתי על כך, אמרתי שיבררו אם אביו של חתן הבר מצוה

ממרחן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ד

♦ תורת חמד | מענייני הפרשה ♦

ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו (שמות כה, י). נאמר במסכת מגילה (דף י"ב) דבר זה מסורת בידנו מאבותינו, מקום הארון שבתוך קודש הקדשים אינו מן המידה, כלומר שלא מיעט את מידת חללו של קה"ק, דאע"פ שהיה עשר אמות רווח בין הארון לקיר מכל צד, ומידת קה"ק עצמו היה כ' אמה על כ' אמה, א"כ ארון גופיה היכא הוה קאי, אלא לאו ש"מ בנס היה עומד, ולא תפס מקום. ושמעתי להקשות בשם האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל דבגמרא ביומא (דף נב ע"ב) אמרו על המשנה שם דהכה"ג ביה"כ הנכים את הקטורת לפני ולפנים, הגיע לארון, ונתן את המחטה בין שני הבדים, ומקשינן דבמקדש ראשון לא היה פרוכת, ובמקדש שני שהיה פרוכת לא היה ארון, דהרי יאשיהו גנוו. ומשני, לעולם במקדש שני, ואף שכבר לא היה ארון, הכוונה למקום הארון, ומקשה הגמ' והא קתני נתן את המחטה לבין שני הבדים, ומתרתא 'אימא כבין שני הבדים'. וצ"ע איך שייך לומר שהניחו על מקום הארון, הרי לארון לא היה כלל מקום, שהרי בנס היה עומד, וכיצד אפוא שייך להניח את המחטה על מקום זה שאינו קיים כלל, וצ"ע. ויתכן ליישב דהרי נתן ביומא (דף נג ע"ב) שהארון היה נתון על אבן השתיה שהיתה גבוהה ג' אצבעות מן הארץ, וכן איתא בתוספתא ביומא (פ"ב ה"ב), וא"כ אע"ג שאין הארון תופס מקום, מ"מ מקומו היה ידוע ומבורר, על אבן השתיה, וי"ל דשם הניח הקטורת.

ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד (שם, ל). המשנה במנחות (דף צט ע"ב) מתארת כיצד היו מחליפים את לחם הפנים, דלרבנן היו מקפידים שמיד כשיוציאו את לחם הפנים, יניחו אחרים את לחם הפנים החדש, וטפחו של כנגד טפחו של זה, שנאמר 'לפני תמיד', כלומר שתמיד יהיה מונח לחם הפנים על השולחן, בלי הפסק כלל. ורבי יוסי חולק דאפילו אם סילקו את המערכת הישנה בשחרית, ורק בין הערביים סידרו את החדשה, אין בכך כלום, ומה אני מקיים 'לפני תמיד' שלא יליון שולחן בלא לחם, וכל שלא עבר לילה, נחשב 'לפני תמיד'. וקאמר ע"ז רב אמי, מדבריו של רבי יוסי נלמוד, אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שהרית ופרק אחד ערבית, קיים מצוות 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיק'. ומו"ח מרחן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל אמר דבר נפלא, שמדיוקו של רבי אמי בדברי רבי יוסי, לומדים אנו דלשיטת רבנו, שכך קיימא לן, אין מקיימים את מצוות 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיק' אלא תמיד ממש, וכמו בלחם הפנים 'טפחו של זה בצד טפחו של זה', בלי הפסק כלל וכלל, ונאים הדברים למי שאמרן.

ועשית את המזבח עצי שטים חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח ושלוש אמות קומתו (שם כז, א). במדרש תנחומא כאן (סימן י) אמרו: 'שלוש אמות קומתו, כנגד שלושה גואלין, שנאמר ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים (מיכה ו, ד)', ע"כ. וצ"ב התייגח משה ואהרן נקראו 'גואלים', שהרי הם המדברים אל פרעה מלך מצרים, אולם היכן מצינו שמרים הוכתרה בשם 'גואלת'. ולמדנו מכאן לקח טוב, שכל המסייע לעליית הכלל ולהצלחתו, הרי הוא בונה וגואל את עמ"י, אפילו אם הוא רק בגדר 'גרמא'. וכיון שמרים סייעה בלידת משה, והשיגה לו חלב כשר, וסיפקה מים לעדה, לכן נכללה בתואר הזהב של גואלי עם ישראל, דכל הנותן יד לקיום מצוה ומסייע לה, נחשב כמקיים המצוה בעצמו (ברכי נפשי).

♦ ווי העמודים וחשוקיהם ♦

שאלה משולחני של מרחן שליט"א

אדם זר שפוגש חטוף שהשתחרר מהשבי, איזה ברכה יכול לברך עליו

שאלה. כלל ישראל שרוי בשמחה על החסדים הגדולים שעשה עמנו הבורא יתברך, כאשר בליל יום ב' חולצו בס"ד שני חטופים מהשבי, ויצאו מאפילה לאורה. ורצינו לשאול, לגבי אדם זר שאינו קשור או מכיר את החטופים שהשתחררו, ורואה אותם כעת לאחר שחרורם, האם יכול לברך עליהם איזה ברכה בראייתם, וכגון: ברכת שהחיינו, ברכת מחיה המתים, וכן ברכת מתיר אסורים. נשמח לשמוע דעת תורה ברורה בענין ממרחן שליט"א.

תשובה. לגבי ברכת שהחיינו - למרות השמחה הגדולה שיש בשחרורם, מכל מקום אי אפשר לברך ברכה זו, משני טעמים: א. הברכה היא רק באדם שהכירו מקודם ושמו בראייתו שוב, אבל מי שאינו מכיר את המשוחרר ורק שמו בראייתו מחמת שהיה שבו, צ"ע אם אפשר לברך. ולכאורה מצאנו לגבי אדם שנולדה לו בת שמברך שהחיינו בפעם הראשונה שרואה אותה, וכמו שכתב המשנ"ב (סימן רכג סק"ב) דהטעם לזה דמי גרע ממי שרואה את חברו לאחר ל' יום ושמו בראייתו שמברך שהחיינו, ומבואר דברכת שהחיינו שייך לברך גם בפעם הראשונה שרואה ושמו, אמנם כאן לכא' לא שייך לברך בפעם הראשונה, שהרי כיון שאינו מכירו, עדיין אין לו שמחה כ"כ כשרואה אותו. אבל עכ"פ משמע משם דאם באמת שמו בראייתו כמו באדם ששמו בראייתו בתו בפעם הראשונה, יכול לברך.

ב. שהחיינו אפשר לברך כאשר יש שמחה בעצם ראיית האדם, אבל בענינו אין השמחה בגלל ראייתו, אלא השמחה היא על הידיעה שהשתחרר מהשבי, והרי אין זה משנה לו אם זה ראובן או שמעון, אלא העיקר שיהודי שסבל בשבי השתחרר משם, וע"ז לא מצינו שאפשר לברך שהחיינו. וכעין מה שדן בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סימן ד אות לב) ברוב בני"א שרואים תינוק בן יומו, וגם אחרי כמה ימים עדיין אינם מכירים אותו כדבעי, ואפשר להחליפו בתינוק אחר ולא יבחינו כלל בכך, וא"כ עיקר שמחתם הוא הידיעה שנוולד להם בן ולא בראייתו, יעו"ש.

לגבי ברכת מחיה המתים - ברכה זו נתקנה על חבר שלא ראה אותו שנה שלימה וקעת שמו בראייתו, וכמ"ש המשנ"ב (סימן רכה סק"ד) בשם המהרש"א, לפי שבכל שנה האדם נידון בר"ה ויוה"כ אם למוות ואם לחיים, ואם רואהו אחר ר"ה ויו"כ זה, ואח"כ לא רואהו עד אחר ר"ה ויו"כ הבא, הרי עבר עליו דין אם למוות או לא, ולכן מברך ברוך מחיה המתים שניצול מדיון מיתה. וא"כ בנד"ד לא שייך ברכה זו, א. כמבואר לעיל, שברכה זו רק על חבר ששמו בראייתו, ולא על אחד ששמו בעצם הידיעה. ב. שהרי עדיין לא עברה שנה שלמה ממה שנגזר עליו בר"ה, ואמנם מגזירה זו ניצל כרגע, אך מי יודע מה נגזר עליו בהמשך השנה ח"ו, ולכן לא תקנו ע"ז ברכה.

ברכת מתיר אסורים - לכאורה ברכה זו אינה שייכת כלל על שבו שהשתחרר, כי ברכה זו נתקנה על כך שכשהיה ישן היה גופו במצב של אסור, וקעת מותח ומניע עצמותיו שהיו כל הלילה כמו כפותים והוא מתיר את עצמו, אבל אלו שהיו בכלא או בשבי והיו אסורים בידי אדם, לא שמענו שיברכו ברכה זו. אולם הגרא"ה נאה זצ"ל בספרו קצות השולחן (סימן סה הערה ד) כתב לגבי מי שהיה חבוש בבית האסורים על עסקי ממונו, דיש מחלוקת הפוסקים אם צריך לברך 'הגומל', ולכן ראוי לכוון בברכת השחר בברכת 'מתיר אסורים' גם על זה שיצא לחופשי, דהברכה היא מעין הני"ל, והוי הוראה לה' על חסדו, ומה טוב שיברך בעשרה, עכ"ל. אמנם בודאי שאם כבר בירכו ברכה זו כבוקר, אי אפשר לברך שוב כאשר רואה את החטופים, ובפרט שהברכה הזו נתקנה להטופים עצמם, ולא לרואים אותם.

וראה עוד ברמ"א (או"ח סימן ריט ס"ד) דשייך שחברו בירך הגומל דרך שבח והוראה על טובת חברו, לפי ששמחה בה. ומשמע דגם אם חברו עצמו כבר בירך הגומל יכול לברך ברכה זו, אולם בבניאור הלכה שם האריך בזה ומסקנתו שאין לברך הגומל אלא רק בן על אביו או תלמיד על רבו, אבל אחרים לא יברכו, וגם על בן ותלמיד כתב שרק אם נעשה להם נס, אבל לא כשהיו חולים ונתרפאו, יעו"ש.

ונמצא שאין שום ברכה שאנשים אחרים יכולים לברך כשרואים את החטופים שיצאו מהשבי, ויכולים וצריכים רק להודות ולהלל ולשבח להשי"ת על חסדיו המרובים, להודות על העבר ולבקש על העתיד, שיקרא לשבויים דרוו ולאסורים יפקח קוה (ישעיהו סא, א), ויוציאם מחושך וצלמוות ומסורותיהם ינתק (תהלים קו, ד).

אלא שיתכן שאם יודעים שבמשך היום יפגשו את החטופים, ויש להם שמחה גדולה ורוצים לבטאות את ההוראה על ידי ברכה, אולי מותר להם לדלג בבוקר את ברכת 'מתיר אסורים', ולברכה ברוב עם כשיפגשו את החטופים, שגם ברכה של מתיר אסורים הוא מעניינו של אסיר, שהברכה נתקנה על מי שאינו יכול לזוז מחמת השינה, וכאן לא יכלו לזוז מחמת רשעותם של המהכלים, וכשיצאו לחופשי אין לך מתיר אסורים גדולה מזו. אמנם כל זה רק אם ימצאו אותם עד הצות, אבל לא ימתונו עם הברכה לאחר הצות, וכמ"ש במשנ"ב (סימן נב סק"י) שלכתחילה צריך לזוהר שלא לאחר הברכות יותר מד' שעות על היום, אך בדיעבד עכ"פ יכול לברך אותם עד הצות, והמיקל לסמוך בדיעבד על הפוסקים שסבורים שאפשר לברך אותם אחר הצות, אין למהות בידו.

מעשה מופלא אידע בשבוע שעבר, בעת שרבינו היה בדרכו לכולל 'בית דוד' בחולון בבוקר, קודם יציאתו מבני ברק הוצרך לילך למקום מסויים, ולאחר שסיים נכנס רבינו לרכב, הנחה פנה לצאת מהחניה ולנסוע, אך נוכחו לראות כי רכב אחר שהגיע אח"כ חנה מקדימה, וחסם את דרך היציאה. לאחר כמה נסייונות שלא צלחו, לאתר את בעל הרכב שיבוא להזיז את רכבו, אמר הנגה לרבינו שיתכן ויצליח לנסוע בזהירות בין הרכבים ולצאת החוצה, אולם רבינו לא הסכים בשום אופן, וציטט את לשון התוס' (ב"ק דף כז ע"ב ד"ה אמאי) **'דיותר יש לו לשמור שלא יזיק, משלא יזק'**, וחשש רבינו שמא בעת היציאה ישרט גם הרכב בו נוסע (שאינו שייך לו) וכן הרכב שחסם את דרכו. וכן המתין רבינו דקות ארוכות אע"פ שחם על זמנו להגיע לכולל בזמן, ורק לאחר פרק זמן נכבד כשעלו כמה ממנהלי המקום לעזור לרבינו, ואמרו שייכונו במדייק את הרכב בעת צאתו החוצה בין כל הרכבים, הסכים רבינו. וכמה חיזוק גדול להזהר במזון הזולת עלינו לשאוב ממעשה מופלא זה, שגם כשנראה שאפשר לעבור בלי להזיק, מ"מ צריך לחשוש ביתר זהירות [לאחר מכן ציין רבינו לחשוף חמד (ב"ק דף כח ע"א, עמוד קצד) שם כתב שמעיקר הדין מכונית שחוסמת היציאה מהחניון, מותר לצאת הגם שיגרם לה נזק, וכמבואר בגמ' שם דהמלא חצר חברו כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנס, ואע"פ שיכול לסדרם זה ע"ג זה, לא אטרחרוהו רבנן לעשותו (תוד"ה משבר), וכו"פ בשו"ע (ח"מ ס' תיב ס"ב)].

הרה"ג רבי ישעיה אפשטיין שליט"א, תלמידו ומקורבו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל עשרות בשנים הגיע לרבינו יחד עם בנו ונכדו חתן הבר מצוה, להתברך ולהזמין את רבינו לשמחה. רבינו בירכם במאור פנים, ודיבר על הזכות הגדולה שהיתה לרבי ישעיה שליט"א לשמש את מרן זצ"ל עשרות שנים בנאמנות ובמסירות. יחד עמם הביאו את ספרו של מרן הגר"ח זצ"ל על מסכת תפילין ומזוזה, ואמרו לרבינו שזה הספר שנהג לתת לחתני בר מצוה, וביקשו מרבינו אם יוכל לכתוב הקדשה לחתן על גבי הספר. רבינו נעתר לבקשה, וכתב דבר פלאי, בזה"ל: 'לחתן המצוות משה פנחס נ"י, **יתכן שרובן של ישראל יגיע לבר מצוה שלך, לכן צריך להתכונן**, מברוך באהבה, יצחק זילברשטיין'. כשלאחר מכן ביאר רבינו בע"פ, שכמו שמצאנו בזה"ק בפרשת פנחס (דף ר"ט ע"ב) שגם אם יהודים מתו, מ"מ הקב"ה לוקח אותם מגן עדן ומביא אותם להשתתף בשמחת ישואי צאצאיהם. וכך רבי ישעיה שליט"א, שהיה תלמידו האהוב של מרן הגר"ח זצ"ל, ותלמידים הרי הם כבנים, יתכן שנשמטו של מרן שר התורה זצ"ל תבוא להשתתף בשמחה השרויה במעונות...

בשב"ק פרשת משפטים, הגיעו לביהכ"נ 'המרכז' ברמת אלחנן, קרוב למאתיים בחורי ישיבות המתגוררים בארה"ב ולומדים בארה"ק, ובאו להתבשם משיחת החיזוק הקבועה שמוסר רבינו בעת רעואו דרעוין, כעשרים דקות לאחר השקיעה קודם תפילת מעריב דמוצ"ש, רבינו ביקש מראש הישיבה שיעמוד מדי כמה דקות ויתרגם את הדברים באנגלית עבור הבחורים כדי שדברי המוסר יחדרו היטב לליבם, ויתחזקו מהדברים. בדבריו עורר רבינו על כח היחיד, והביא מרוב מרן בעל 'חזון יחזקאל' זצ"ל שאמר שהראש ישיבה הגדול בדור, היא הרבנית מרת **שרה שניידר** ע"ה, כאשר היא לבדה הקימה את כל המפעל חיים של בני הספר 'בית יעקב', בו למדו ולומדות רבות אלפי בנות ישראל בדורות האחרונים, וממנה יש לנו ללמוד ולהתחזק מהו כוחו של כל יחיד ויחיד להשפיע על כל הכלל.

בשבוע שעבר הגיעו לרבינו בני משפחת הר"ר יצחק גולדקנופף שיחי', אשר עומדים לה"ל ספר תולדות על זקנם הרה"ח רבי **אביגדור והנפלד** זצ"ל, שהיה ת"ח ויר"ש גדול, והיה האחראי על המקוואות בעיר ווארשאי, ועלה לארה"ק לפני פרוץ השואה, והתקרב הרב מטפליק, הגאון רבי שמשון אהרן פולונסקי זצ"ל, רבה של שכונת 'בית ישראל' בירושלים. רבינו סיפר להם כיצד התקרב אליו בילדותו, ועל כך שכיבדו לזמן בברכת המזון, למרות שהיה רק ילד בן 12, עוד לפני ה'בר מצוה', משום שהיה קטן סמוך מופלה לאיש. רבינו דיבר בשבחו וסיפר בהתפעלות על דמותו המיוחדת, ולבסוף סיפר שבילדותו היה לומד משניות מסכת מקוואות, והיה נושא ונותן עם רבי אביגדור זצ"ל בהלכות מקוואות, והזכיר דוגמא שאלה אחת ששאל [ניתן להאזין לחלק מהדברים, בקו שיח יצחק, שלוחה 2-4].

אחורה נא חידה

היכן מצינו 'הטמנה' האסורה אף ביום הול?

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: עשה איסור והתחייב מיתה, אך אם יעשה אותו איסור פעם נוספת, יהיה פטור אף על הקודם?

תשובה. נאמר בתורה (ויקרא יח, כא) 'ומזרעך לא תתן להעביר למולך ולא תחלל את שם אלוהיך אני ה'', ואמרו חז"ל (סנהדרין דף טז ע"ב) א"ר אחא בריה דרבא, העביר כל זרעו - פטור, שנאמר 'ומזרעך' ולא כל זרעך [אם בספר החינוך (מצוה רח) שנתן טעם לדבר, ובדעת אקנים הסמ"ג כתבו דמי שהעביר כל זרעו, גדול עונו מנשוא, ולא רצתה התורה להענישו שלא תהא לו כפרה עולמית]. והקשו התוס' שם שהרי מיד כשהעביר את בנו הראשון נתחייב מיתה, ותיצו שהיה לו בן אחד או שהעביר כל זרעו בבית אחת. והספך משנה (פ"ו מהל' ע"ז ה"ד) תירץ דכשהעביר את בנו הראשון, הרי חיובו תלוי ועומד, דאם לא העביר יותר חיוב, ואם העביר אח"כ את יתרו בניו, נפטור מחיובו. והוה פתרון החידה, אדם שהיו לו רק שני בנים, והעביר את האחד למולך ונתחייב מיתה, ושוב אח"כ העביר את בנו השני, נפטור כעת מחיוב המיתה. [וע"ע ברש"י (סנהדרין שם), ובמ"ח (שם סק"ט) שד"ן א"כ כל המעביר זרעו למולך הוה התראת ספק, שמא יעביר אח"כ את כל זרעו. והוא מה שכתבנו בזה בהשקף חמד (שבועות דף כח ע"ב)].

מטופל שלא יצילם לרופא שיניים, האם מותר לרופא להוציא לו הכתרים שנאלח. נשאלנו מר"ר אברהם ולוצ'ובר: מעשה באדם שהיה כמיטפל אצל רופא שיניים, הרופא טיפל בו, השחזי את שיניו, והתקין לו כתרים זמניים. המטופל דחה את התשלומים מיום ליום. לקראת התקנת הכתרים הקבועים, הרגיש הרופא שהמטופל מהתל בו ולא מתכוון לשלם לו, ועל כן באמצע הטיפול, הוציא הרופא את הכתרים הזמניים, ושלחו לנפשו, והודיעו שעד שלא ישלם לו את כל הכסף שחייב לו, לא ידביק לו את הכתרים. המטופל שנשא לא ללא כתרים ולא שיניים שימושיות, תבע את הרופא בטענה שהוצאת הכתרים מהשיניים המושחתות גורמת לו לכאבים, משום שכל שן היא חרב מלוששת, וטען שאין לרופא רשות לקחת את שיניו בעבותו. האם צדק הרופא במעשיו או לא.

תשובה. מבואר ברמב"ם (פ"ה מהלכות חובל ומויק ה"א) דכל מה שאסור לאדם לחבל ולהסות את חברו, הוא רק **באדם כשר מירשאל**, ורק בו עובר בלא תעשה שנאמר לא יזיף לחבטו, דאם זהויה התורה מלוסיף בהכאת החוטא לאחר שקיבל את ענישו, ק"ו למכה את הצדיק. ומשמע דאם אינו אדם כשר, לא נאמר איסור זה. וכ"כ התוספות בקידושין (דף ר"ב ע"ב) דוקן אישמי מצוה להכותו לבוהו ולאלולו (כשיש צורך בכך, כמבואר במאירי ב"ק דף צ"א ע"א בטוהת הרמב"ם, שמוותר להלכין פניו של אדם שאינו כשר, כדי שיתבייש ויעזוב דרכו הרעה). והתורה שכתבה 'ארבעים ינו לא יזיף, פן תוסיף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אודך לעיניך' (דברים כה, ג), דברה נאמרו בחוטא שכבר ריצה את ענישו, וכמו שדרשו חז"ל (מכילתא דרבי עקיבא) - 'ונקלה אודך לעיניך' - כיון שלקחה הרי הוא כאחיק, מה שאין כן חוטא שטרם לקלה.

ובשאלתנו, מתקבל הרושם שהמטופל לא היה 'אדם כשר', כפי שנראה מהחוב הגדול שנשא חייב לרופא כנגד העבדה, ונראה שהמטופל דחה את התשלום לרופא בערמה מיום ליום, וקוזה להמשיך כך זמן ארוך. בניחון זה נראה שלא רק נטלת הכתרים השיניים לרופא כמותר, אלא גם טענתו של המטופל שהוצאת הכתרים גורמת לו לכאבים, טענה של חבל היא ואין בה ממש.

אות ועוד, אפילו אם היה נאלץ הרופא לשבור לו שן בגלל ההתנגדות של המטופל להוצאת הכתרים מפיו, היה פטור הרופא מלשלם תשלומי נזיקין, ואין עוולה במעשיו. והדברים מפורשים במסכת בבא קמא (דף כז ע"ב), כן בג בג אומר: אל תנסה להצד בהכר לטול את שלך שלא ברשות, שמא תראה עליו כנגב, אלא שבור את שיניו ואמור לו שלי אני נוטל. ופירש רש"י 'שבור את שיניו, כלומר קח בחוקה וכו'. ומבואר דמותר לאדם לעשות דין לעצמו, במקום הפסד כשאין לו אפשרות אחרת לקבל את שלו, וכן פסק בשו"ע (ח"מ סימן ד ס"א).

וגרואו שאין התרבות יוצאים גם מידי פשוטם, שמוותר לשבור את שיניו ממש כדי לקבל את שלו, ושבתת השיניים שהזכיר בן בג בג אינה רק מליצה, כי אם דברי הלכה מדויקים למאד, וכדלהלן: הנהיה ישנם ג' דגות כאיסור הכאה לישראל, זו חמורה מזו: א. איסור הכאה או להכאיב לישראל, ב. איסור חבלה בישראל (מכה המוציאה דם), ג. קטיעת או שבירת איבר. ואיסור הכאה קל יותר מחבלה, וכמו שכתב השדי חמד (נרד א, מערכת א, כללים אות מו) בדעת הר"ל (סימן קמו, בפסק הסמיכה) דאף שאסור לאדם לחבל בעצמו, מ"מ להכות בעצמו יתכן דמותר, והדברים מדויקים ברמב"ם (להכות חובל ומויק שם), וע"ז במעשה רוקח. וקטיעת איברים חמורה מזה, דהמוציא שן או עין לעבדו הכנעני, יוצא העבד לחירות, מחמת שעבר חטא, כמבואר ברש"י בטיטן (דף כא ע"ב) דאין האדון רשאי לחבל בו, ואם חבל בו יוצא לחירות בראשי איברים, אלא אם אינו רשאי לחבל בו, ע"ל. ובחבלה אינו יוצא לחירות כי אם כאשר קטע ראשי איברים כגון שן או עין, הרי שקטיעת ראשי איברים חמורה יותר מחבלה.

ואם כן, וזו בוטת בן בג בג, שנקט שבור את שיניו, שאם לא ינתן להוציא את הגניבה מיד הגנב כי אם כהכאה, מותר להכותו, ואם צריך לחבל בו מותר לחבל בו, ואף אם צריכים להוציא את ראשי איברים זה מותר. ומה שנקט שבור את שיניו ורוקח, ולא איברים אחרים, יש לומר משום דקטיעת איבר על די ברזל יש בה סכנת נפשות, כמבואר בשו"ע (סימן שכח ס"ו) דמותר לחלל שבת על כל מכה שגעשית מחמת ברזל מטעם חשש סכנה, וזה אינו רשאי, כי רק בדרוך אחר חבדו להרוג הדבר מותר, ולכן האבר היחיד שאין בו סכנה הוא השן. וגם בעקירת השן בכח יד חשש סכנה, כמבואר בשו"ע (שם ס"ו) שכל מכה מהשיניים ולפנים ושיניים עצמן בכלל, מחליים עליה את השבת, ולכן נקט בן בג בג 'שבור את שיניו, כלומר דלא הותרה 'עקירת' השן, אלא רק 'שבירתה'. אולם השבירה הותרה אף שהיא חמורה ביותר מכל דרגות איסור חבלה, שהרי חבל ופגע בראשי איברים שאינם חוזרים, וגם זאת הותר.

ישני טעמים לדבר, מדוע מותר לחבל ולשבור שיניים: א. מותר לאדם לעשות דין לעצמו במקום שלא יכול להוציא בבית דין את מה שיש לו ביד חברו. וכשם שיש רשות לכו"ד להכות ולחבל וכמבואר במסכת מועד קטן (דף טז ע"א), כך האדם לעצמו נעשה דין להוציא את שלו מיד חברו, במידה ולא יוכל לתבעו בב"ד. ב. לא הותרו מלהכות את זה שאינו כשר, ואין לך אינו כשר גדול מהגב, ולכן מותר להכותו ואף לחבל בו, כדי למונעו מעון גניבה.

אלא שיש להסתפק בענינו, אם מותר לחבל בו כדי לתפוס, משום שכתב הבית יוסף (ח"מ סימן ד) בשם הרא"ש שמוותר להכות רק כשראוהו ב לגזול חפץ משמעו, ועמד שמעון נגדו והכזו, או שראה שמעון חפץ שלו ביד ראוהו, ובא שמעון והכה לראוהו עד שהניח לו את שלו. והווקא כשיש פסידא אם יניח את שלו בידו, או שחוצה להנצל מהטרור להוציא ממנו כדן.

וזהו בענינו, הרופא אין לו מה לעשות בנישיים הזמניים, אלא שרוצה לקחתם כדי להכיריהו לשלם את חובו, ויש להסתפק בשתי ספיקות, א. האם השיניים נחשבים כשינוי של הרופא לזמן שעדיין לא שלם לו על זה, ואולי כיון שהגניסם לתוך פיו כבר קנה המטופל. ב. אפילו אם נאמר שהשיניים נחשבים של הרופא, האם בשביל זה התירו להכותו, שהרי לא התירו אלא כשנטול את שלו, שלא יצטרך לטרוח בבית דין, אבל סאן אינו נוטל את שלו, אלא כדי לכפותו להחזיר את חובו הוא לוקחם, ואולי זה דומה למשנתו בחובו, שאסור להכותו עבור זה, אך הדעת נותנת שמוותר, כי כל מה שאסור להכות הוא אדם כשר בישראל, ולא מי שמתהלך בו פעם אחר פעם, ורוצה לחנוק מכלי לשלם ולגולו. ולכן נראה שיפה עשה הרופא שהוציא הכתרים מהמטופל, ולמרות הכאבים שיש לו בעקבות כך, הריב מותר, שהרי את שלו נוטל.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעורי יומי בהלכות שבת ועוד, בקו **'שיח יצחק'**, 04-376-0582, או 072-380-9348.

מדי ערש"ק יעדכן בקו האם ישנה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

מזן הגאון הצדיק רבי שמעון גלאי שליט"א

שיחת חיזוק

אנחנו נמצאים בזמן שכל אחד מבין שהקב"ה מדבר אלינו, כשיש עת צרה זה "עמו אנכי בצרה", רש"י הקדוש אומר למה הקב"ה נתגלה למושה בסנה? כי הקב"ה רצה להראות לו שעמו אנכי בצרה!

פרשת השבוע כתוב שהקב"ה אומר למושה רבינו, "דבר אל בני ישראל ויסעו", אומר רש"י הקדוש, חז"ל הקדושים אומרים לא עת תפילה היא, דבר אל בני ישראל ויסעו, זה לא זמן של תפילה. שואל האור החיים הקדוש, מה הכוונה שזה לא עת תפילה, וכי יש כזה מושג שלא עת תפילה? הרי ברמב"ן כתוב שבזמן של צרה זה מצוות עשה דאורייתא להתפלל, לזעוק ולהריע, אז מה הפירוש - שואל האור החיים הקדוש - לא עת תפילה היא? אומר האוה"ח הקדוש, שיש לפעמים שיש מידת הדין,

כולם רואים בחודשים האחרונים כמה מידת הדין יש בארץ ישראל בפרט, ובכל העולם כולו בכלל, בכל העולם כולו דבר אחד רוצים - להלחם בכל אשר בשם ישראל יכונה, זה המטרה שלהם, זה מידת הדין!

אומר האוה"ח הקד' יש מצב שזה מידת הדין, והקב"ה רוצה לפעול רחמים על כלל ישראל, אבל כדי שיוכל לרחם, הקב"ה מחכה שאנחנו נעשה איזה פעולה מצידנו, הפעולה מצידנו שהקב"ה אומר למושה רבינו: "דבר אל בני ישראל ויסעו", תתחזקו באמונה, לדעת שהכל מאיתו יתברך, - אם אני קם בבוקר, הקב"ה העיר אותי, אם אני זוכה ללמוד תורה הקדושה, מי נותן לי את הבינה להבין ולהשכיל? הקב"ה נותן לי את הכל.

"ואני ברוב חסדך אבוא ביתך", אומר ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל יהודי קם בבוקר הולך לביכ"ס, היה אצלי יהודי שעבר את סיביר, יום אחד אני רואה אותו שמגיע לבית הכנסת, אתם יודעים שכשהולכים לבית חולים יש צמיד על היד שרשום בו השם, אני רואה שהוא שם את הצמיד בתוך השקית של הטלית, אני שואל אותו: "ר' גרשון מה אתה שם, תשכח שהיית בבית חולים!", הוא אומר לי: "איי, ר' שמעון אני בשבוע שעבר הייתי בבית חולים לא יכולתי לבוא לבית הכנסת, היום אני יכול, אני רוצה לא לשכוח!!!".

ואני ברוב חסדך אבוא ביתך, יהודי זוכה ללכת לבית הכנסת, הרבה אנשים שואלים לאיפה הרב הולך? אני עונה, אני יכול להגיד לך לאיפה אני רוצה ללכת, אבל לא לאיפה אני הולך - זה בורא עולם יתן לי את הסייעתא דשמיא.

"אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בליבנו להבין ולהשכיל", הכלי יקר אומר בפרשת השבוע, הקב"ה אומר למושה רבינו קח את המטה, ואחרי זה אומר לו הרם את ידך, איך זה מסתדר, מצד אחד אומר לו להרים את המטה, ואחרי זה אומר לנטות את ידו ולא את המטה? התשובה היא, שהקב"ה אומר להרים את המטה, להחזיק אותו ביד, אבל לא לבקוע איתו את הים, אלא עם היד, אומר הכלי יקר כדי שלא יחשבו שיש איזה כישוף במטה, שהוא בוקע ימים, כמו שיש כל מיני משוגעים שממציאים המצאות משוגעות, הקב"ה הראה לנו בחוש שאם השם לא ישמור עיר שוא שקד שומר, שום דבר לא יעזור.

אומר האוה"ח הקדוש, לא עת תפילה, תפילה לבד לא מספיק, צריך להתחזק, "דבר אל בני ישראל ויסעו", אומר רש"י הקדוש מה גרם שיוכל הקב"ה להושיע אותנו, זכות אבותינו והחיזוק באמונה, בזכות זה הקב"ה הושיע, כי זה היסוד 'בא חבקוק והעמידן על אחת', אומר הח"ח הקדוש, וכי זה כל המצוות שיש, אלא שבכל דור יהיה את הנסיגות שלו, בדור שלנו יש כל כך הרבה טכנולוגיה ועשו גדר חשמלי וכו', שום דבר לא, "אם ד' לא ישמור עיר שוא שקד שומר".

בידינו הדבר "ונצעק אל השם", בזכות התפילה, בזכות שמתחזקים, כמו שאומר האוה"ח הקד', לא עת תפילה היא, ברגע שיש מידת הדין יש רק עצה אחת, "דבר אל בני ישראל ויסעו", תאמינו במה שמושה רבינו אומר לכם ללכת ותלכו.

התאספנו כאן בשביל להתחזק בתקופה כזאת, בזמן שזה עת צרה, מה הקב"ה רוצה? דבר ראשון חיזוק בתורה הקדושה, כשמישהו שקרוב אלינו נמצא בצרה, מה עושים, מנסים לשמח אותו במה שאפשר, הקב"ה עמו אנכי בצרה, במה אפשר לשמח אותו, מה משמח את הקב"ה, "אין לקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד".

זה מה שיש לקב"ה, "בראשית" - בשביל תורה שנקראת ראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית, זה כל הבריאה כולה, הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, "מחדש בטובו מעשה בראשית" הכל בשביל מה? בשביל תורה שנקראת ראשית.

נמצאים כאן הרבה תשב"ר, דעו לכם שכשהקב"ה נתן תורה הקדושה, כתוב בפרשת יתרו, אם אדם היה יודע מה הערך של כל אחד ואחד, המסילות ישירים אומר את זה לגבי התפילה על הגאולה השלימה, יש לאדם הרגשה לפעמים מי אני - מי אנכי שאזכה להתפלל וכו', הרי כל כך הרבה התפללו על הגאולה, מה תועיל התפילה שלי וכי אני יוכל להתפלל? אומר המס"י - אף אחד לא יודע, התפילה של מי בוקעת רקיעים.

מספרים על ר' חיים שמואלביץ זצ"ל שהיה הפצצות בירושלים וכולם היו בפחד נורא, קמה אשה אחת ואמרה: "מישהו ציער אותי מאוד מאוד, אני מוחלת לו וכמו שאני מוחלת לו תמחל אתה הקב"ה לכלל ישראל".

אמר ר' חיים שמואלביץ אין ספק שזה מה שיקרע את רוע גזר הדין, אדם לא יכול לדעת אם מצוה אחת שעושה במיוחד כשלא קל לו, הוא מתאמץ ושומר על הפה הקדוש, זה מיסודות האמונה, אף אחד כאן לא הולך להרביץ לשני, אבל הפה, וכי מישהו יגיד לי מה לעשות עם הפה, גם זה יגידו לי? זה מיסודות האמונה, "מי שם פה לאדם", אומר ר' יהונתן אייבשיץ אדם אומר "השם שפתי תפתח", בשביל מה? כדי ש"ופי יגיד תהילתך", זה התכלית של הפה, הרבה אנשים שואלים, אחד ניגש אתמול ושאל אותי: "הרב אני מפחד מהמלחמה", אמרתי לו - אז מה אתה עושה בשביל זה? אני יגיד לכם משהו, אדם שרואה את השני חלילה טובע בים, כל מי שרואה את זה נכנס לפחד, אבל יש אחד שלא מפחד, זה המציל, כי הוא יודע שיש לו עכשיו מה לעשות, הוא עסוק, מה יצא לו אם הוא יפחד, הוא יהיה כמו אחרים, לא יצא לו מזה כלום, מה אנחנו יכולים לעשות? אז אמנם אמרנו שצריכים לעשות חיזוק באמונה, בתפילה ובתורה הקדושה, כל מי שיכול חיזוק בכיבוד אב ואם, באמת כל מצוה שעושים, כל חיזוק שעושים, להבין שהקב"ה מדבר אלינו, 'למה נבראו ברקים ורעמים לפשט עקמומיות שבלב', כשאדם יודע אני עושה משהו, אני מרגיש שעם התפילה שלי, עם החיזוק שלי, אפילו שלא מתחשק לי, יותר מתחשק לי לדבר... לשמור על קדושת בית כנסת, שזה מקום קדוש, כולנו רוצים כבר בית המקדש, למה לא? אמרתי משל למה הדבר דומה, אדם רוצה לתת לילד זכוכית מאוד יקרה, יש זכוכית שנקראת 'קריסטל' והיא זכוכית יקרה מאוד, מה הוא עושה? אם יתן לו את זה הוא ישבור אותה, אוי ואבוי, אז מה הוא עושה? נותן לו זכוכית פחות יקרה, ואם הוא רואה שהוא שומר על זה, אז הוא יכול לתת לו להחזיק את הזכוכית היקרה.

רבותי, יש לנו בית מקדש מעט, מקום השראת השכינה, הקב"ה נמצא "ואני ברוב ביתך", זה בית של הקב"ה, הקב"ה בוחן אותנו, איך אנחנו שומרים על קדושת בית כנסת, איך אנחנו מתייחסים לתפילה, האם אנחנו לפחות מתייחסים ומרגישים שהקב"ה נמצא פה, ואני מדבר אליו, אל מלך מלכי המלכים! כשאני אומר, אני גם צריך חיזוק, מה אתם חושבים זקן לבן לא צריך חיזוק? כולנו צריכים חיזוק, זה הזמן ש'איש לרעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק', ותדעו לכם שמזכה הרבים זה לא דווקא מי שדורש דרשות רבים, כשיהודי אחד מתחזק ושומר על קדושת הפה, מתחזק בבין אדם לחבירו, זה משפיע, הוא מזכה הרבים.

כולנו מצפים שהקב"ה יגאל אותנו גאולה שלימה, אנחנו אומרים את זה כל יום - "ועל כן נקוה לך ד' אלקינו לראות מהרה בתפארת עוזך", למה? לשם מטרה אחת - "יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון", אבל איך זה מתחיל? ב-"וידעת היום והשבות אל לבך כי השם הוא האלקים", זה עיקר העבודה שלנו וכשאדם מתחזק בזה, לזכור שהכל זה מאיתו, כשמתחזק בזה, אז הברכה שלו אחרת, התפילה שמתפלל היא אחרת ואז באמת "יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך".

התאספו כאן בשביל להתחזק באמונה, בשביל להתחזק ולדעת מה התפקיד שלנו בעת הזאת, כל חיזוק של כל יהודי, עשה מצוה אחת הכריע את כל העולם כולו לכף זכות, כשאני עושה את המצוה אפילו כשלא מתחשק לי, שאין לי כח בכל זאת.

אנחנו אומרים "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי", מה הכוונה? היה צריך להיות כתוב כל היום 'למדתי'? פעם היה יהודי מלומדי השיעור שאמר לי: "הרב יאמין לי שכל היום אני מחכה מתי יבוא הזמן של השיעור", זה הפשט - מה אהבתי תורתך, כל היום אני חושב עליה, יש לפעמים טרדות, אבל כשהציפייה שלו תהיה מתי אני יכול לחזור ללמוד, -

מדובר על אנשים מבוגרים, וכעת אתם תינוקות של בית רבן שעליכם עומד העולם, תשתדלו להוסיף חיזוק בבין אדם לחבירו, בכיבוד אב ואם, בלימוד התורה הקדושה, לדעת שזה מה שהקב"ה מצפה, לעוד מילה תורה.

יש נקודה חשובה שכל אחד צריך לדעת, במתן תורה היו כל גדולי העולם, כפשוטו, משה רבינו ואהרן הכהן, ובכל זאת אומר המדרש (פרשת ויצא) שאם אחד מכלל ישראל היה חסר, לא היו נותנים תורה, מה קרה? כי לכל אחד יש חלק בתורה, שנדע מה יש בידינו, מה יש בכוחנו לעשות, עוד מצוה אחת, עוד חיזוק בכל מה שיש.

אחד מהדברים שהרגשנו שצריכים חיזוק - "להתכונן לשבת קודש", לא לחכות לרגע "האחרון", מיד בהדלקת נרות לרוץ לבית הכנסת, ללמוד הלכות שבת, חז"ל מבטיחים "אם שמרו שתי שבתות מיד היו נגאלין", הקב"ה יעזור שנזכה כולנו בעז"ה להתחזק ביחד, וכל חיזוק שעושים זה גורר אחרים שיתחזקו גם כן, והקב"ה ישמור אותנו ויציל אותנו מכל רע, וישלח לנו את הגאולה השלימה במהרה, ועיקר השאיפה זה ש"יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון", ונזכה בעז"ה לקבל את פני משיח צדקנו בקרוב, וכולם יכירו במלכותו יתברך, "שהשם הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד".

(נמסר בעצרת כינוס בביהכ"נ בית השם)